

Sprawozdanie z działalności Narodowego Instytutu Dziedzictwa w 1 półroczu 2021 roku.

Wstęp

Najważniejsze informacje o Narodowym Instytucie

Dziedzictwa

A. Misja NID

Misją NID jest tworzenie podstaw dla zrównoważonej ochrony dziedzictwa kulturowego w celu jego zachowania dla przyszłych pokoleń poprzez wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony oraz konserwacji zabytków, kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wartości i zachowania dziedzictwa kulturowego, a także gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie. Instytut, realizując swoje zadania statutowe, uznaje, że zarówno zabytki jak i niematerialny dorobek kulturowy poprzednich pokoleń są świadectwem naszej przeszłości i będąc ważną częścią naszego dziedzictwa, mogą stanowić trwały fundament wspólnej przyszłości i zrównoważonego rozwoju naszej Ojczyzny.

B. Krótki zarys historii Instytutu

Narodowy Instytut Dziedzictwa jest prawnym następcą Ośrodka Dokumentacji Zabytków, utworzonego w 1962 r. w celu „usprawnienia inwentaryzacji zabytków dla racjonalnego planowania ich odbudowy i konserwacji”. W 2002 r. poprzez połączenie Ośrodka Dokumentacji Zabytków i Ośrodka Ochrony Zabytkowego Krajobrazu powstał Krajowy Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków (KOBiDZ). 1 stycznia 2007 r., na mocy zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, do KOBiDZ przyłączono Ośrodek Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego, co oznaczało powstanie pod poprzednią nazwą nowej instytucji kultury. 1 stycznia 2011 r. KOBiDZ zmienił nazwę na Narodowy Instytut

Dziedzictwa. Instytucja z nową nazwą i zmienionym statutem, dostosowanym do ówczesnych wyzwań stojących przed systemem ochrony zabytków, kontynuowała idee ochrony i udostępniania dziedzictwa kulturowego szerokim grupom odbiorców.

Kolejne zmiany w Instytucie nastąpiły w 2014 r. i polegały na aktualizacji statutu i Regulaminu Organizacyjnego NID.

31 stycznia 2020 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego po raz kolejny nadał nowy statut dostosowany do aktualnych potrzeb związanych z ochroną i opieką nad zabytkami, czego konsekwencją było wdrożenie 1 lipca 2020 r. nowej struktury organizacyjnej Instytutu w celu bardziej efektywnego realizowania misji NID.

C. Ramy prawne funkcjonowania NID

Narodowy Instytut Dziedzictwa jest państwową instytucją kultury, która działa na podstawie następujących aktów prawnych:

- ustawy z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. z 2018 r. poz. 1983 oraz z 2019 r. poz. 115, 730, 1696 i 2020),
- ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 i 2245 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1696),
- statutu stanowiącego załącznik do zarządzenia Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 30 stycznia 2020 r. (poz. 5).

D. Struktura organizacyjna

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym z dn. 1 lipca 2020 r. strukturę organizacyjną Instytutu tworzą:

- 1) Dział Standardów Konserwatorskich, w skład którego wchodzi:
  - a) Zespół ds. Dziedzictwa Archeologicznego,
  - b) Zespół ds. Krajobrazu i Zieleni Zabytkowej,
  - c) Zespół ds. Ekspertyz i Analiz Zabytków,
  - d) Zespół ds. Monitoringu Zabytków;
- 2) Dział Kształcenia o Dziedzictwie, w skład którego wchodzi:
  - a) Zespół ds. Upowszechniania Wiedzy,

- b) Zespół ds. Komunikacji Społecznej,
  - c) Zespół ds. Wydawnictw,
  - d) Zespół Biblioteki;
- 3) Dział Danych o Zabytkach, w skład którego wchodzi:
- a) Zespół ds. Archiwaliów,
  - b) Zespół ds. Danych Cyfrowych,
  - c) Zespół ds. Rejestru i Ewidencji Zabytków;
- 4) Zespół Biura Dyrektora;
- 5) Zespół ds. Administracyjnych;
- 6) Zespół ds. Finansowych;
- 7) Zespół ds. Kadrowych;
- 8) Zespół ds. Koordynacji i Rozliczania Programów;
- 9) Zespół ds. Obsługi Prawnej;
- 10) Samodzielne Stanowisko ds. audytu wewnętrznego – audytor wewnętrzny;
- 11) Samodzielne Stanowisko ds. informacji niejawnych – Pełnomocnik Dyrektora ds. Ochrony Informacji Niejawnej.
- 12) Oddział Terenowy w Gdańsku, w skład którego wchodzi Pracownia Terenowa w Toruniu;
- 13) Oddział Terenowy w Krakowie, w skład którego wchodzi Pracownia Terenowa w Kielcach;
- 14) Oddział Terenowy w Olsztynie, w skład którego wchodzi Pracownia Terenowa w Białymstoku;
- 15) Oddział Terenowy w Opolu, w skład którego wchodzi:
- a) Pracownia Terenowa w Katowicach,
  - b) Pracownia Terenowa w Łodzi;
- 16) Oddział Terenowy w Poznaniu, w skład którego wchodzi Pracownia Terenowa w Szczecinie;
- 17) Oddział Terenowy w Rzeszowie, w skład którego wchodzi Pracownia Terenowa w Lublinie;
- 18) Oddział Terenowy we Wrocławiu, w skład którego wchodzi Pracownia Terenowa w Zielonej Górze;

- 19) Specjalistyczna Pracownia Terenowa „Centrum Architektury Drewnianej” w Otwocku;
- 20) Specjalistyczna Pracownia Terenowa „Park Mużakowski” w Łęknicy;
- 21) Specjalistyczna Pracownia Terenowa „Zespół pałacowo-parkowy” w Trzebinach.

E. Zadania statutowe NID

Do zadań statutowych Narodowego Instytutu Dziedzictwa należy w szczególności:

1. tworzenie i upowszechnianie standardów dokumentacji, badania, konserwacji i digitalizacji zabytków ruchomych, nieruchomych i archeologicznych,
2. włączenie się na wniosek ministra lub Generalnego Konserwatora Zabytków w proces ewaluacji i doskonalenia systemu ochrony i opieki nad zabytkami oraz w proces ochrony dziedzictwa niematerialnego,
3. wydawanie opinii i ekspertyz dotyczących działań przy zabytkach na rzecz organów administracji publicznej,
4. monitorowanie i analizowanie zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego oraz wypracowywanie metod przeciwdziałania tym zagrożeniom, w tym w szczególności obiektów z Listy światowego dziedzictwa UNESCO i uznanych za pomniki historii,
5. publikowanie i upowszechnianie wydawnictw z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad nim,
6. realizacja specjalistycznych programów szkoleniowych i informacyjnych na rzecz służb konserwatorskich i środowisk związanych z opieką nad zabytkami,
7. podejmowanie współpracy z właścicielami i zarządcami zabytków na rzecz właściwego zarządzania zasobem dziedzictwa kulturowego oraz promowanie zasad opieki nad zabytkami,
8. realizacja programów i kampanii społecznych w zakresie promowania dziedzictwa kulturowego i jego wartości, a także idei ochrony zabytków i opieki nad zabytkami,

9. realizacja programów edukacyjnych i podejmowanie współpracy na polu edukacji społecznej na rzecz ochrony i opieki nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym,
10. podejmowanie współpracy na rzecz wzrostu społecznego zaangażowania w system identyfikacji i ochrony dziedzictwa kulturowego,
11. gromadzenie, opracowywanie, archiwizowanie i udostępnianie wiedzy o stanie zachowania i wartościach zasobu dziedzictwa kulturowego, w tym także zbiorów naukowych związanych z ochroną tego dziedzictwa,
12. gromadzenie i zarządzanie zasobem dokumentacji rejestru zabytków i Krajowej Ewidencji Zabytków, a także ewidencjonowanie badań archeologicznych prowadzonych na terenie kraju,
13. prowadzenie i rozwój ogólnopolskiego cyfrowego systemu gromadzenia i udostępniania danych o dziedzictwie kulturowym, w tym danych geolokalizacyjnych,
14. koordynowanie realizacji procedury występowania z wnioskiem do ministra o uznanie przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zabytku nieruchomego za pomnik historii,
15. realizacja w zakresie powierzonym przez ministra zadań wynikających z porozumień, konwencji i innych dokumentów ratyfikowanych przez Polskę, związanych z ochroną i opieką nad dziedzictwem materialnym i niematerialnym,
16. prowadzenie w porozumieniu z ministrem współpracy międzynarodowej w zakresie ochrony i opieki nad dziedzictwem kulturowym,
17. organizowanie i prowadzenie innych prac związanych z ochroną dziedzictwa kulturowego na zlecenie ministra lub Generalnego Konserwatora Zabytków.

Instytut realizuje swoje zadania, współpracując ze służbami konserwatorskimi oraz innymi jednostkami organizacyjnymi wyspecjalizowanymi w ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, w tym ze szkołami wyższymi, instytucjami naukowymi, instytucjami kultury, muzeami, kościołami i związkami wyznaniowymi,

a także administracją rządową i samorządową oraz organizacjami pozarządowymi.

Działalność Narodowego Instytutu Dziedzictwa

A. Priorytet – Wyznaczanie i upowszechnianie standardów ochrony i konserwacji zabytków

1. Program przeciwdziałania przestępczości przeciwko dziedzictwu archeologicznemu

W okresie sprawozdawczym monitorowany był rynek antykwaryczny w zakresie naruszeń prawa dotyczących zabytków archeologicznych. Monitoringowi poddano m.in. aukcje na portalach aukcyjnych Allegro i eBay. W wyniku tych działań wykryto i zgłoszono Policji 1 przypadek złamania prawa. Ponadto złożono odwołanie od umorzenia sprawy nieprawidłowości prowadzenia prac na trasie autostrady w Wirwajdach. Przeprowadzono 5 konsultacji roboczych z przedstawicielami Policji. Pracownik NID uczestniczył w działaniach prowadzonych przy Policję przy postępowaniach, a także dwukrotnie zeznawał w sprawach karnych jako ekspert.

Realizacja zadań statutowych nr 4, 6.

2. Wydawanie opinii i ekspertyz dotyczących działań przy zabytkach na rzecz organów administracji publicznej

W okresie sprawozdawczym specjaliści NID z Warszawy i Oddziałów Terenowych, pomimo ograniczeń wynikających ze stanu panującej epidemii polegających m.in. na częściowym zamknięciu bibliotek i archiwów, a także utrudnień w fizycznym dostępie do obiektów sporządzili 222 opinie specjalistyczne.

Tabela I. Opinie specjalistyczne opracowane przez NID.

Lp.	wnioskodawca	Liczba opinii
1.	Generalny Konserwator Zabytków (opinie dotyczące skreśleń zabytków z rejestru lub w sprawach prowadzonych postępowań odwoławczych)	47

2.	Wojewódzcy konserwatorzy zabytków (opinie dotyczące rozpoznania wartości zabytkowych oraz oceny prowadzonych prac konserwatorskich i robót budowlanych przy zabytkach)	73
3.	Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad (opinie dotyczące oceny badań archeologicznych prowadzonych na terenie przeznaczonych pod inwestycje drogowe)	88
4.	Inne organy (samorządowi konserwatorzy zabytków, Prokuratura, Policja)	14
5.	Razem	222

Realizacja zadań statutowych nr 1, 3, 4, 7.

3. Przygotowywanie opracowań studialnych

Oprócz opinii i ekspertyz sporządzonych na zlecenie organów konserwatorskich NID wykonał dla wojewódzkiego konserwatora zabytków opracowanie typu studialnego: Plutycze – studium historyczno-ruralistyczne wsi.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 3, 4, 7, 11.

4. Współpraca z GDDKiA i udział w programie ratowniczych badań archeologicznych na trasach budowy dróg krajowych

W ramach współpracy z GDDKiA w całej Polsce w okresie sprawozdawczym eksperci NID uczestniczyli w 27 odbiorach prac archeologicznych realizowanych w związku z budową dróg krajowych i autostrad.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 3, 4, 7.

5. Tworzenie i upowszechnianie standardów dokumentacji, badań i konserwacji zabytków ruchomych, nieruchomych i archeologicznych

W ramach tworzenia i upowszechniania standardów dokumentacji, badań i konserwacji poszczególnych kategorii zabytków NID w okresie sprawozdawczym opracował 5 standardów postępowania w projektowaniu z zakresu konserwacji i restauracji parków, ogrodów i innych form zaprojektowanej zieleni:

- Zalecenia do opracowania dokumentacji studialnej w związku z pracami konserwatorskimi, restauratorskimi i robotami budowlanymi;
- Zalecenia do wykonania projektu koncepcyjnego konserwacji i/lub restauracji;

- Zalecenia do opracowania projektu budowlanego robót budowlanych, wymagających decyzji o pozwoleniu na budowę oraz projektów wykonawczych w procesie konserwacji i restauracji;
- Zalecenia dla opracowania projektu wykonawczego z zakresu zieleni;
- Zalecenia dla opracowania projektu gospodarki drzewostanem - uzupełnienie standardu z 2019 r.

Powyższe standardy opracowane zostały jako realizacja zadania 1.2.2. - *Ewaluacja stosowanych standardów i metod konserwatorskich w Krajowym programie badań i dokumentacji zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022.*

Realizacja zadań statutowych nr 1, 2.

6. Szkolenia specjalistyczne w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami

W ramach realizacji programów szkoleniowych i informacyjnych na rzecz służb konserwatorskich i środowisk związanych z opieką nad zabytkami NID przeprowadził cykl trzech szkoleń dla pracowników Krajowej Administracji Skarbowej oraz Departamentu Ochrony Zabytków MKDniS z obsługi aplikacji ScanManager. Aplikacja ta umożliwia dostęp do cyfrowego repozytorium NID gromadzącego m.in. dokumentację pozwoleń na wywóz zabytków ruchomych za granicę. W ramach szkoleń zostało przeszkolonych ok. 80 osób.

Przeprowadzono również 11 szkoleń w zakresie wytycznych GKZ dotyczących standardów prowadzenia badań archeologicznych oraz standardów postępowania konserwatorskiego wobec parków, ogrodów i innych form zaprojektowanej zieleni, a także dla studentów Inżynierii Lądowej PW nt. ochrony zabytków archeologicznych.

W ramach zadania 1.1.1. „Szkolenia dla jednostek samorządu terytorialnego w zakresie zarządzania dziedzictwem kulturowym...” zrealizowano dwa szkolenia online – dla gmin województwa podlaskiego i śląskiego. Wzięło w nich udział łącznie ok 130 osób, w tym przedstawiciele urzędów 58 jednostek samorządu terytorialnego (gminy, starostwa powiatowe i urzędy marszałkowskie). Poza tym w szkoleniach uczestniczyli przedstawiciele LGD, ośrodków kultury, muzea,

biblioteki, instytucje kultury i NGO. Szkolenie zawierało tematykę ujmowania dziedzictwa w rewitalizacji oraz zagadnienie modelu struktury funkcjonalno – przestrzennej.

Na platformie e-szkoleniowej NID zarejestrowano w okresie sprawozdawczym 230 osób - 11 osób zrealizowało zestaw dostępnych e-szkoleń, 85 jest w trakcie realizacji e-szkoleń, bądź zrealizowało mniej niż 5 dostępnych.

Komunikację nt. szkoleń w ramach nowej e-platformy edukacyjnej prowadzono za pośrednictwem mediów własnych. Reklama szkoleń pojawiła się w miesięczniku „Spotkania z zabytkami”.

W ramach zadania w okresie sprawozdawczym prowadzone są przygotowania do stworzenia poradnika interdyscyplinarnego ujmowania dziedzictwa w gminach bazujący na rekomendacjach Rady Europy - Strategia 21.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 6.

7. Wydawnictwo czasopism i publikacji specjalistycznych

Wydano numer 2/2020 czasopisma „Ochrona Zabytków” oraz rozpoczęto prace nad nr 1 za 2021 rok. Ukazał się również numer czasopisma „Raport” nr 15. Przygotowano do publikacji w wersji elektronicznej pracę doktorską Jadwigi Stęchły, pt. *Drzwi i bramy w architekturze świeckiej miasta Jarosławia od końca wieku XVIII do roku 1939*, t. 1 i 2 – praca ukaze się w serii „Monument”.

Realizacja zadania statutowego nr 5.

8. Koordynowanie działań związanych z wdrażaniem zapisów Konwencji w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego w zakresie powierzonym Instytutowi przez Ministra.

W dniu 19 maja 2021 r. odbył się pierwszy etap misji doradczej WHC/ICOMOS połączonej ze spotkaniem międzynarodowych ekspertów, dotyczącej ochrony i konserwacji Auschwitz Birkenau, niemieckiego nazistowskiego obozu koncentracyjnego i zagłady (1940-1945), miejsca światowego dziedzictwa UNESCO, w formie spotkania on-line ekspertów z interesariuszami. Było ono poświęcone omówieniu obecnego stanu zachowania miejsca światowego

dziedzictwa w kontekście decyzji Komitetu Światowego Dziedzictwa UNESCO. Kluczowi interesariusze przedstawili na nim ekspertom prezentacje swojej działalności w tym zakresie, rozszerzone o dokumentację fotograficzną ilustrującą bieżącą sytuację w terenie, aby umożliwić ekspertom zapoznanie się z nią. Drugi etap misji, w formie wizji lokalnej ekspertów terenie planowany jest jesienią 2021 r.

Realizacja zadań statutowych nr 2, 4, 7, 15, 16.

9. Koordynowanie realizacji procedury występowania z wnioskiem do ministra o uznanie przez prezydenta RP zabytku nieruchomego za pomnik historii

W okresie sprawozdawczym opracowano dwie opinie dotyczące obiektów kandydujących do uznania za pomnik historii: Tum pod Łęczycą – archikolegiata i Kamieniec Ząbkowicki – romantyczny krajobraz kulturowy Dolnego Śląska.

Opracowano 4 rozporządzenia w sprawie uznania zabytków za pomnik historii: Czerwińsk – dawne opactwo Kanoników Regularnych, Puławy – zespół pałacowo-parkowy, Tykocin – historyczny zespół miasta, Pszczyna – zespół zamkowo-parkowy.

Przeprowadzono 3 lustracje terenowe obiektów kandydujących do uznania za pomnik historii:

- Monastyr św. Onufrego w Jabłecznej;
- Zespół kościoła kolegiackiego pw. Św. Marcina Biskupa z Tours;
- Pobenedyktyński zespół klasztorny w Opactwie.

Realizacja zadania statutowego nr 14.

10. Monitoring stanu zachowania zabytków w tym pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa

Narodowy Instytut Dziedzictwa uczestniczy w systemie monitorowania zabytków w tym pomników historii i miejsc światowego dziedzictwa. Ograniczenia wynikające z panującej epidemii COVID-19 utrudniały monitoring, a w

szczegółności lustracje terenowe zabytków, w związku z czym w ciągu 1 półrocza nie weryfikowano stanu zachowania zabytków w terenie.

W okresie sprawozdawczym przeprowadzono weryfikację ankiety dla 2 pomników historii oraz sporządzono opis wartości i atrybutów dla 2 miejsc światowego dziedzictwa. Równolegle prowadzony jest bieżący monitoring informacji spływających od Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków na specjalnie do tego celu utworzony adres mailowy. Dla pomników historii spłynęło 105 informacji, natomiast dla miejsc światowego dziedzictwa – 9.

Tabela II. Lustracje terenowe zabytków.

Lp.	Nazwa miernika	Miejsca Światowego Dziedzictwa	Pomniki Historii	Inne zabytki
1	Liczba lustracji terenowych przeprowadzonych w okresie sprawozdawczym	2	2	134

Prowadzony był także monitoring działań na cmentarzach żydowskich na podstawie informacji uzyskanych od Komisji Rabinicznej, Fundacji Ochrony Dziedzictwa Żydowskiego, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN i Fundacji Dziedzictwa Kulturowego.

Realizacja zadań statutowych nr 2, 4, 7, 11.

11. Podjęmowanie współpracy z właścicielami i zarządcami obiektów z Listy światowego dziedzictwa i uznanych za pomniki historii, na rzecz właściwej opieki i zarządzania dobrami

W okresie sprawozdawczym prowadzona była bieżąca współpraca z zarządcami miejsc światowego dziedzictwa i służbami konserwatorskimi dot. aktualnych problemów ochrony i zarządzania.

W ramach realizacji zadań statutowych Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi również współpracę z zarządcami następujących obiektów wpisanych na Listę światowego dziedzictwa UNESCO: Królewskich kopalni soli w Wieliczce i Bochni, Puszczy Białowieskiej, Auschwitz Birkenau, Kalwarii Zebrzydowskiej, Drewnianych cerkwi w polskim i ukraińskim regionie Karpat, Starego Miasta w

Zamościu oraz Kopalni rud ołowiu, srebra i cynku wraz z jej systemem gospodarowania wodami podziemnymi w Tarnowskich Górach, Zamku krzyżackiego w Malborku, Średniowiecznego miasta w Toruniu, Kościołów drewnianych południowej małopolski, Parku Mużakowskiego, a także Hali Stulecia we Wrocławiu. Przekazano zarządcom polskich miast światowego dziedzictwa zaproszenia na warsztaty (24 marca 2021 r.) dot. Rekomendacji HUL w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego oraz przekazano informację nt. obchodów 10-lecia Rekomendacji UNESCO w sprawie historycznego krajobrazu miejskiego (spotkania online w dniach 16-24.06.2021) .

Realizacja zadań statutowych nr 1, 7.

12. Prowadzenie procedury konkursu „Zabytek Zadbany”

Konkurs „Zabytek Zadbany” ma na celu promocję właściwej opieki nad zabytkami. W okresie sprawozdawczym zostało zgłoszonych 136 zabytków z 15 województw, 119 wniosków, które spełniło kryteria formalne zostało zweryfikowane podczas prowadzonych przez ekspertów NID lustracji terenowych. W dniach 20-21 maja 2021 r. odbyły się obrady jury konkursu, które nominowało 21 zabytkowych obiektów.

Przygotowano oprawę medialną i promocyjną konkursu, jak również materiały prasowe wraz z ich wysyłką do mediów, służb konserwatorskich oraz instytucji kultury.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 7, 8.

13. Organizacja obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków 21 kwietnia 2021 r. z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków odbyło się webinarium „Architektura Drewniana od deski do deski. Teoria i praktyka”.

Konferencję w formie webinarium objęła patronatem prof. Magdalena Gawin, Podsekretarz Stanu w Ministerstwie Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, Generalny Konserwator Zabytków, pomysłodawczyni i inicjatorka utworzenia Centrum Architektury Drewnianej.

Webinarium zorganizowano w formule pięciu paneli dyskusyjnych:

- Co warto wiedzieć o architekturze drewnianej w Polsce?
- Finansowanie i prawne możliwości ochrony architektury drewnianej
- Adaptacja obiektów w teorii i praktyce
- Translokacje i rola skansenów w ochronie architektury drewnianej
- Rola organizacji pozarządowych i społeczna partycypacja w ochronie architektury drewnianej.

Wśród zaproszonych prelegentów znaleźli się przedstawiciele służb konserwatorskich, NID, DOZ, właściciele obiektów drewnianych, pracownicy muzeów skansenowskich oraz członkowie organizacji pozarządowych. Liczba słuchaczy wydarzenia – ponad 700 osób oraz postulaty przez nich przedstawiane pokazały, jak istotnym zagadnieniem jest ochrona architektury drewnianej. Oprócz wymiany doświadczeń, wydarzenie przyczyniło się do integracji przedstawicieli różnych środowisk i nawiązania nowych kontaktów. Wśród słuchaczy liczne grono stanowili architekci, pracownicy uczelni i służb konserwatorskich, właściciele obiektów, pracownicy skansenów oraz przedstawiciele organizacji pozarządowych, zaangażowanych w ochronę i popularyzację architektury drewnianej. W celu promocji wydarzenia zrealizowano spot, informujący o obchodach Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków oraz o walorach architektury drewnianej w Polsce. Pozyskano patronaty medialne TVP Kultura, na którego antenie przez tydzień emitowany był redakcyjny afisz reklamowy, zachęcający do udziału w konferencji, Polskiego Radia Programu 2, który przygotował relację z wydarzenia oraz portalu Murator.pl, który zachęcał do udziału w wydarzeniu, opublikował również ciekawą relację z konferencji. Szczegółowe informacje na temat programu zostały wysłane w formie informacji prasowej do mediów ogólnoinformacyjnych – ogólnopolskich, regionalnych i lokalnych oraz do mediów branżowych, publikujących w tematach: architektura, budownictwo, ochrona zabytków. W telewizji, radiu, w mediach internetowych i w mediach społecznościowych ukazało się 85 publikacji.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 8, 10.

14. Prowadzenie internetowej bazy wiedzy z zakresu zarządzania dziedzictwem adresowanej do jednostek samorządu terytorialnego

Głównym zadaniem serwisu <http://samorzad.nid.pl> jest dostarczenie przedstawicielom samorządów, organizacjom pozarządowym działającym na polu dziedzictwa, samorządowym instytucjom kultury, lokalnym liderom i wszystkim zainteresowanym obywatelom praktycznej wiedzy na temat dziedzictwa, jego wartości i ochrony oraz możliwości jego wykorzystania w projektowaniu strategii zrównoważonego rozwoju gminy. Portal stanowi bazę wiedzy z zakresu szeroko pojętego zarządzania dziedzictwem, a w szczególności prawnych, finansowych, ekonomicznych, społecznych i konserwatorskich aspektów tego procesu.

W okresie sprawozdawczym opracowano 9 nowych artykułów z zakresu rewitalizacji oraz dotyczących kwestii prawnych w ochronie zabytków; dodano również możliwość przeglądania 5 nowych publikacji zewnętrznych. Portal cieszy się stałą, niestąbną popularnością wśród użytkowników: w okresie sprawozdawczym serwis odwiedziło ponad 56 000 użytkowników (wzrost o ponad 42% porównując do analogicznego okresu w poprzednim roku) oraz zanotowano ponad 93 000 odsłon (wzrost o 58%).

Tabela III. Portal internetowy <http://samorzad.nid.pl>.

Lp.	Nazwa miernika	Wartość
1	Liczba artykułów dodanych do bazy wiedzy samorzad.nid.pl w okresie sprawozdawczym	9
2	Liczba wszystkich artykułów opublikowanych w bazie wiedzy samorzad.nid.pl	94
3	Liczba użytkowników, którzy odwiedzili bazę wiedzy samorzad.nid.pl w okresie sprawozdawczym	56 589

Realizacja zadań statutowych nr 7, 8, 9, 10 .

15. Prowadzenie procedury konkursu „Samorząd dla Dziedzictwa”

Celem konkursu jest promocja i upowszechnianie najlepszych wzorców w zakresie opracowywania i wdrażania gminnego programu opieki nad zabytkami, o którym mowa w art. 87 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Do udziału w konkursie mogą zgłaszać się gminy, które właściwie korzystając z możliwości jakie daje „instytucja” gminnego programu opieki nad zabytkami, zrealizowały działania i zadania służące ochronie i zachowaniu wartości dziedzictwa kulturowego przy jednoczesnym zaprogramowaniu zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego gminy w oparciu o efektywne wykorzystanie potencjału zasobów dziedzictwa kulturowego.

W okresie sprawozdawczym były prowadzone działania związane z wręczeniem nagród w ramach pierwszej edycji konkursu „Samorząd dla Dziedzictwa”. W związku z ograniczeniami wynikającymi z pandemii COVID-19 i brakiem możliwości zorganizowania uroczystej gali wręczenia nagród, zorganizowano indywidualne spotkania z przedstawicielami wyróżnionych i nagrodzonych w pierwszej edycji konkursu samorządów.

W okresie sprawozdawczym podjęto także szereg działań związanych z procedurą realizacji drugiej edycji konkursu. Opracowano zmiany w regulaminie, m.in. wprowadzając trzy kategorie konkursowe: A. Gminny program opieki nad zabytkami dużych i średnich gmin miejskich (liczących co najmniej 50 tys. mieszkańców). B. Gminny program opieki nad zabytkami małych gmin miejskich (liczących poniżej 50 tys. mieszkańców). C. Gminny program opieki nad zabytkami gmin miejsko-wiejskich i gmin wiejskich. Opracowano nowy wzór opinii dotyczący oceny gminnego programu i jego realizacji.

Zgodnie z przyjętą strategią promocji konkursu zrealizowano szereg działań propagujących konkurs, m.in. nawiązano współpracę z dziennikiem „Rzeczpospolita” i Polską Organizacją Turystyczną; wyprodukowano spot reklamowy, podcast; informację o konkursie przekazano do każdej gminy w Polsce. Przy organizacji konkursu współpracowano ze służbami konserwatorskimi i wojewodami. W dniu 11 maja 2021 r. ogłoszono drugą edycję ogólnopolskiego konkursu „Samorząd dla Dziedzictwa”. Nabór zgłoszeń konkursowych trwał do 18 czerwca 2021 r. – wpłynęło 18 zgłoszeń.

W pierwszej połowie roku 2021 przygotowano i wypromowano podcast z Maciejem Kurzajewskim i Moniką Murzyn-Kupisz przewodniczącą Jury konkursu, która tłumaczyła dlaczego dbałość o zabytki, poprzez realizowanie i wdrażanie

gminnych programów opieki nad zabytkami, powinna być priorytetem dla samorządów? Jakie korzyści płyną z uczestnictwa w konkursie? Podcast stanowi kompendium wiedzy dla tych przedstawicieli władz samorządowych, dla których dziedzictwo kulturowe stanowi nie tylko świadectwo przeszłości, ale również istotny element naszej współczesności; potencjał, który – odpowiednio zagospodarowany – może mieć znaczący wpływ na rozwój lokalnych społeczności.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 2, 7, 8, 10.

16. Współpraca z Głównym Urzędem Statystycznym przy badaniu jednostek samorządu terytorialnego w zakresie realizowania zadań z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami

Rozpoczęto prace nad raportem GUS "Kultura 2020". Przedstawiciele GUS uczestniczą w pracach Zespołu ds. statystyki kultury, który ma na celu opracowanie rekomendacji dotyczących organizacji systemu gromadzenia danych o dziedzictwie kulturowym. Opracowano założenia dla badania środowisk naukowych i ich zapotrzebowania względem danych o dziedzictwie. Trwają rozmowy dotyczące możliwości zmian formularzy GUS tak, aby dostosować je do wyzwań stojących przed statystyką dziedzictwa.

Realizacja zadań statutowych nr 2, 4, 10.

17. Działania związane z przygotowaniem wniosków aplikacyjnych o wpis zabytków na Listę Światowego Dziedzictwa

W I połowie 2021 roku prowadzone były dalsze prace koordynujące i wspierające proces wpisania *Stoczni Gdańskiej – miejsca narodzin Solidarności i symbol upadku żelaznej kurtyny w Europie*, na Listę światowego dziedzictwa UNESCO. W styczniu br. zorganizowano misję ewaluacyjną eksperta ICOMOS prof. Jörga Haspela. Misja przedstawiciela Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (ICOMOS) stanowiła ostatni element procedury oceny Stoczni Gdańskiej jako miejsca kandydującego do wpisu na Listę światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego UNESCO. Podczas wizyty prof. Haspel zapoznał się z

granicami nominowanego miejsca i jego stref buforowych, atrybutami, ze statusem ochrony prawnej, a także z prezentacjami głównych interesariuszy procesu zarządzania, spotkał się z przedstawicielami Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu, Władzami Miasta Gdańska, Pomorskim Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków oraz gospodarzami miejsca. Z uwagi na rygory bezpieczeństwa związane ze stanem pandemii COVID-19 zdalnie w spotkaniach z ekspertem uczestniczyli również przedstawiciele innych instytucji współpracujących przy opracowywaniu wniosku oraz odpowiedzialnych za proces ochrony i zarządzania dobrem – Biura Rozwoju Gdańska, Instytutu Dziedzictwa Solidarności, Europejskiego Centrum Solidarności, Komisji Krajowej NSZZ Solidarność, Fundacji Promocji Solidarności (Sala BHP) oraz Społecznego Komitetu Budowy Pomnika Poległych Stoczniovców 1970 w Gdańsku.

Następnie NID przygotował propozycję stanowiska MKDNIŚ - odpowiedzi na sprawozdanie okresowe z misji ICOMOS tzw. *Interim Report* obejmującego nominowane dobro.

Kolejnym ważnym elementem prowadzonych działań było przygotowanie dla Centrum Światowego Dziedzictwa projektu dokumentu pn. *Factual Errors* (zgłoszenie błędów merytorycznych do rekomendacji ICOMOS). Jednocześnie przygotowano we współpracy z DOZ MK, DNIŚ dwóch dokumenty na sesję UNESCO tzw. *Non-paper* i *Talking points*.

Dodatkowo prowadzone były liczne przedsięwzięcia o charakterze promocyjnym i informacyjnym. Jednym z nich jest opracowanie folderu „Gdańsk – Stocznia – Solidarność. Przemysłowe i wolnościowe dziedzictwo Stoczni Gdańskiej” autorstwa Andrzeja Trzeciaka. Bogato ilustrowana publikacja ukaze się w II półroczu br. w dwóch wersjach językowych.

Trwają również prace nad wystawą poświęconą historii Stoczni Gdańskiej widzianej oczami uczestników strajków z 1980 roku - „Stocznia ludzi! Stocznia 1980 – historia zwykłych ludzi, którzy zmienili Polskę, Europę i świat”. Uroczyste otwarcie wystawy połączone z briefingiem prasowym planowane jest 6 lipca br. Wystawie towarzyszyć będzie drukowana gazeta stylizowana na prasę sprzed czterdziestu lat. Jej treść stanowią historie bohaterów Stoczni – pracowników,

którzy we wspomnieniach przywołują czasy strajków. Teksty zostaną uzupełnione o fotografie, pozyskane przy wsparciu partnerów: Europejskiego Centrum Solidarności, Instytutu Dziedzictwa Solidarności, Instytutu Kultury Miejskiej w Gdańsku, Grupy „Metropolitanka”, Stowarzyszenia Strażników Pamięci Stoczni Gdańskiej, Stowarzyszenia Arteria. Ponadto przedstawiciele NID, w szczególności Kierownik OTG we współpracy z WKZ uczestniczy w bieżących spotkaniach z przedstawicielami i użytkownikami terenów postoczniowych (dla obszarów będących własnością: CAVATINA, YIT, TORUS, EUROSTYL, ECHO INVESTMENST) poświęconych wypracowaniu właściwych rozwiązań w zakresie planowanych inwestycji oraz ich wpływu na miejsce nominowane do wpisu na Listę UNESCO - Stocznnię Gdańską.

Materiały dotyczące Stoczni Gdańskiej i działań prowadzonych w ramach projektu można znaleźć na dedykowanej stronie : www.gdansk-shipyard.nid.pl

Realizacja zadań statutowych nr 7, 10, 15.

18. Prowadzenie programu dotacyjnego MKDNIŚ „Ochrona zabytków archeologicznych”

Ogłoszony przez Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu program „Ochrona zabytków archeologicznych” ma na celu wspieranie zadań służących lepszemu rozpoznaniu, analizie i dokumentacji zabytków archeologicznych oraz opracowaniu i upowszechnieniu wyników badań archeologicznych. Zgłaszane projekty są rozpatrywane w trybie konkursowym, a Narodowy Instytut Dziedzictwa, jako instytucja zarządzająca, sprawuje pieczę nad przebiegiem procedury konkursowej oraz prawidłową realizacją dofinansowanych zadań.

Strategicznym celem programu „Ochrona zabytków archeologicznych” jest świadoma i zrównoważona ochrona dziedzictwa archeologicznego in situ, zgodna z normami międzynarodowymi.

Tabela IV. Program dotacyjny MKiDN „Ochrona zabytków archeologicznych.

Lp.	Nazwa miernika	Wartość
1	Budżet dotacji do wydatkowania w 2021 r. (razem ze środkami przyznanymi w procedurze odwoławczej) rozdysponowany na projekty w naborze 2021r. oraz na projekty 2-letnie z 2020 r.	2 300 000 zł
2	Liczba projektów zgłoszonych do naboru w 2021 r.	72
3	Liczba projektów pozytywnie ocenionych formalnie	69
4	Liczba projektów dofinansowanych	36
5	Liczba projektów zakończonych do 31.12.2020 r. i rozliczonych w 2021 r.	33
6	Liczba projektów w trakcie realizacji (zadania 2-letnie z 2020r.)	17

Wyniki naboru konkursowego opublikowano 2 marca 2021 r. (dofinansowanych zostało 28 projektów), a wyniki procedury odwoławczej – 23 kwietnia 2021 r. (dofinansowanie otrzymało 8 projektów).

Beneficjenci wszystkich 36 projektów przystąpili do ich realizacji, 14 z nich zakończy się do 31 grudnia 2020 r., a 22 jest realizowanych w trybie dwuletnim (do 31 grudnia 2022 r.). Wszystkie umowy zostały zawarte, rozpoczęto uruchamianie przyznaných środków finansowych (pierwsza transza dla zadań dwuletnich, bądź całość w przypadku zadań jednorocznych).

Rozliczenia zadań dofinansowanych w latach 2019-2020 były składane do NID od połowy stycznia 2021 r. i dotyczyły łącznie 50 projektów, z tego:

- 16 zadań dwuletnich rozpoczętych w 2019 r. i zakończonych do 31 grudnia 2020 r.,
- 17 zadań zakończonych wykonanych w 2020 r. (jednoroczne),
- 17 zadań dwuletnich, gdzie do końca 2020 r. został wykonany pierwszy etap, a projekty zakończą się do 31.12.2021.

Rozliczenia zostały sprawdzone i przyjęte do 30 kwietnia 2021 r.

Podstawowe informacje o programie są na bieżąco publikowane na stronie internetowej NID. Dodatkowo i w szerszym zakresie uruchomiono promocję działań poprzez uruchomioną 19 kwietnia 2021 r. grupę NID na Facebooku – „Ochrona zabytków archeologicznych”. W grupie udostępniane są posty i informacje ze stron Beneficjentów o aktualnie realizowanych i już zakończonych projektach dofinansowanych w ramach programu a także aktualności związane z archeologią (współpraca z EAC, informacje o Europejskich Dniach Archeologii,

informacje o konferencjach itd.). W okresie sprawozdawczym ukazało się 59 postów.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 2, 15, 17.

19. Prowadzenie programu rewaloryzacji Parku Mużakowskiego.
Zarządzanie polską częścią Parku Mużakowskiego

W okresie sprawozdawczym prowadzono bieżącą pielęgnację parku.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 15, 16, 17.

B. Priorytet - Kształtowanie świadomości społecznej w zakresie wartości i zachowania dziedzictwa kulturowego.

1. Prowadzenie kampanii społecznej zwiększającej wrażliwość społeczną na przestępczość przeciwko zabytkom

Kampania społeczna jest jednym z zadań „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”. Tegoroczna odsłona kampanii jest kontynuacją działań prowadzonych w 2020 r., które skupiały się głównie na: uświadomieniu, czym jest dziedzictwo kulturowe, przedstawieniu rodzajów przestępstw przeciwko zabytkom, przedstawieniu sposobów reagowania na przestępstwa w ramach akcji społecznej “Zabytki to Twoje dziedzictwo. Nie pozwól niszczyć – reaguj!” Działania w 2021 r. skupiają się na zachęceniu społeczeństwa do wyrażania sprzeciwu wobec działań przestępczych przeciwko zabytkom. W pierwszym półroczu przygotowano dokumentację przetargową, która pozwoli na wyłonienie wykonawcy kampanii.

Realizacja zadań statutowych nr 8, 9, 10.

2. Prowadzenie kampanii społecznej „Krajobraz mojego Miasta”

Kampania społeczna jest jednym z zadań „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”. W pierwszym półroczu 2021 wyłoniono wykonawcę kampanii społecznej „Krajobraz mojego Miasta” (KMM) w trybie przetargu nieograniczonego. Ze względu na trwającą pandemię koronawirusa dostosowano plany działań podejmowanych w ramach KMM do obowiązujących lub potencjalnie mogących obowiązywać w drugiej połowie roku

w związku z zapowiadaną czwartą falą pandemii. Przygotowano kilkanaście tekstów popularyzujących krajobraz kulturowy i parki kulturowe. Systematycznie prowadzony jest profil KMM na Facebooku.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 8, 9, 10.

3. Ogólnopolska koordynacja Europejskich Dni Dziedzictwa

Tegoroczna odsłona Europejskich Dni Dziedzictwa (EDD) odbędzie się pod hasłem „Smaki dziedzictwa”. Pierwsze półrocze obfitowało w prace koncepcyjne, organizacyjne i merytoryczne. Między innymi przygotowując tegoroczną edycję EDD. wyłoniono wykonawcę spotu promującego EDD. Zostali powołani nowi koordynatorzy regionalni w województwach - pomorskim, lubuskim małopolskim. Prowadzone są prace nad modernizacją strony EDD oraz aplikacją mobilną dedykowaną osobom zainteresowanym udziałem w wydarzeniach organizowanych pod szyldem EDD. Nagrano podcast z Robertem Makłowiczem promujący temat przewodni EDD – Smaki dziedzictwa wg Roberta Makłowicza. W dniach 22-23 czerwca 2021 r. odbyło się spotkanie koordynatorów EDD w Sierpcu. Rozpoczęto działania promujące tegoroczną edycję EDD. Zostały opracowane i wysłane do mediów informacje o tegorocznej edycji EDD (hasło i podcast) Rozpoczęła się akcja informacyjna na Facebooku EDD. Tegoroczna edycja EDD uzyskała patronat honorowy Prezydenta RP.

Realizacja zadań statutowych nr 7, 8, 9, 10.

4. Organizacja konkursu „Zabytkomania”

VII edycja konkursu "ZABYTKOMANIA – Przepis na dziedzictwo" została ogłoszona 10 lutego 2021 r. Nabór zgłoszeń trwa do końca czerwca Konkurs został ogłoszony na stronach internetowych i w mediach społecznościowych NID. Informacje prasowe o konkursie zostały rozesłane do uczestników poprzednich edycji konkursu, szkół i instytucji filmowych oraz mediów.

Realizacja zadań statutowych nr 8, 9, 10.

5. Wydawnictwo publikacji popularnych

W ramach działań towarzyszących procesowi wpisywania Stoczni Gdańskiej – miejsca narodzin „Solidarności” i symbolu upadku Żelaznej Kurtyny w Europie Przygotowano ilustrowaną publikację poświęconą Stoczni Gdańskiej z tekstem autorstwa Andrzeja Trzeciaka, w wersji polskiej i angielskiej. Publikacja promuje wartości dziedzictwa Stoczni Gdańskiej.

Realizacja zadań statutowych nr 5.

6. Biblioteka NID

Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi bibliotekę specjalistyczną w Warszawie oraz biblioteki w Oddziałach Terenowych na terenie całej Polski. Zadaniem bibliotek NID jest gromadzenie i udostępnianie publikacji specjalistycznych dotyczących zabytków w Polsce oraz ochrony, konserwacji i zarządzania dziedzictwem kulturowym.

Tabela VI. Działalność Biblioteki NID.

Lp.	Nazwa miernika	Biblioteka centralna NID	Biblioteki regionalne NID
1	Liczba pozyskanych woluminów w okresie sprawozdawczym	300	687
2	Liczba woluminów będących na stanie biblioteki NID	53 413	64 995
3	Liczba osób, które skorzystały z biblioteki NID w okresie sprawozdawczym	130	41
4	Liczba publikacji wypożyczonych w okresie sprawozdawczym	115	57
5	Liczba publikacji, z których skorzystano w czytelni NID	213	-
6	Liczba rekordów wprowadzonych do katalogu biblioteki	3 461	480
7	Liczba osób, które skorzystały z katalogu bibliotecznego online	4 595	-

Informacja o księgozbiorze Biblioteki NID jest udostępniana on-line dzięki systemowi bibliotecznemu PROLIB. Biblioteka umożliwia również zdalny dostęp do zeskanowanych katalogów kartkowych.

Realizacja zadań statutowych nr 5, 11.

7. Prowadzenie portalu internetowego promującego zabytki i ich wartości
www.zabytek.pl

Portal internetowy www.zabytek.pl w nowoczesny sposób prezentuje informacje o polskich zabytkach wraz z ich opisami, dokumentacją, towarzyszącymi zdjęciami, atrakcyjnymi zasobami cyfrowymi (np. modelami 3D obiektów, chmurami punktów powstających w wyniku skaningu laserowego, filmami dokumentalnymi) oraz lokalizacją obiektów.

Tabela VII. Portal internetowy www.zabytek.pl.

Lp.	Nazwa miernika	Zabytki wpisane do rejestru	Zabytki ujęte w ewidencji zabytków	Zabytki w ewidencji grobów i cmentarzy wojennych	Zabytki uznane za pomniki historii	Miejsca Światowego Dziedzictwa
1	Liczba zabytków, dla których reprezentacja na zabytek.pl została dodana w okresie sprawozdawczym	499	408 436	5	5	0
2	Liczba zabytków mających swoją reprezentację na zabytek.pl	84 779	408 436	0	114	16
3	Liczba zdjęć dodanych do zabytek.pl w okresie sprawozdawczym	618				
4	Liczba zdjęć opublikowanych na zabytek.pl	74 297				
5	Liczba obrazowań 3D (cumulus/modele) dodanych do zabytek.pl w okresie sprawozdawczym	4				
6	Liczba obrazowań 3D (cumulus/modele) opublikowanych na zabytek.pl	67				
7	Liczba filmów dodanych do zabytek.pl	-	-	-	0	-
8	Liczba filmów opublikowanych na zabytek.pl	-	-	-	82	-
9	Liczba użytkowników odwiedzających zabytek.pl w okresie sprawozdawczym	526 122				

Oprócz zdjęć i opisów zabytków na portalu można przeglądać 114 dokumentów, 36 kolekcji tematycznych oraz 107 wycieczek prezentujących wybrane zabytki znajdujące się na terenie Polski.

W zasobach portalu dostępne są 82 filmy promujące pomniki historii pt.: „Szlakiem miejsc niezwykłych – pomniki historii”. Filmy te zostały wyprodukowane na zlecenie NID we współpracy z TVP Kultura.

W galerii portalu umieszczone są także obiekty 3D w postaci siatkowych modeli MESH lub zarejestrowanych w wyniku skanowania laserowego chmur punktów. Model MESH pokazuje uproszczoną bryłę budynku oraz fotorealistyczną teksturę powierzchni zewnętrznych, natomiast chmura punktów jest wynikiem rejestrowania przestrzeni z rozdzielczością do 5 mm, dając precyzyjny, złożony z miliardów punktów, wirtualny model obiektu.

W maju 2021 r. została uruchomiona nowa odsłona portalu, która zawiera kilka nowych i użytecznych funkcjonalności:

- nowe zbiory danych obejmujące krajową ewidencję zabytków nieruchomych i archeologicznych oraz ewidencję grobów i cmentarzy wojennych,
- możliwość przeglądania i pobierania dokumentacji ewidencyjnej dla wybranych obiektów,
- wyszukiwarka zaawansowana, która pozwala na wyszukiwanie obiektów i dokumentów po różnych kryteriach grupując je w kategoriach tematycznych (np. wyszukanie Pomników Historii, stanowisk archeologicznych, zabytków z Listy światowego dziedzictwa UNESCO itp.), wyszukując według funkcji (np. kościoły, kamienice, zamki, grodziska, kurhany itp.), wyszukując według rodzaju dokumentu (np. karta biała, karta KEZA, itp.) wyszukując według nazw własnych (np. wezwania kościoła lub nazwy własnej obiektu) lub według przynależności administracyjnej (np. zabytki z Zielonej Góry), zawężając wyszukiwanie do wybranych przedziałów czasowych korzystając z osi czasu.
- możliwość przeglądania zdjęć panoramicznych 360°. wybranych zabytków,
- formularz kontaktowy (<https://zabytek.pl/pl/kontakt>) ułatwiający kontakt użytkowników z administratorami portalu .

Komunikacja na ten temat nowej odsłony serwisu była prowadzona za pośrednictwem mediów własnych. W mediach pojawiło się 20 publikacji. W ramach współpracy z National Geographic Traveller, w czerwcu na łamach pisma pojawił się artykuł sponsorowany.

Realizacja zadań statutowych nr 7, 10, 11, 13.

8. Program badania opinii społecznej dotyczącej dziedzictwa

Program badań opinii społecznej ma służyć tworzenie modelu systematycznego i elastycznego gromadzenia oraz analizowania danych, przede wszystkim statystycznych, z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami oraz powiązania tej dziedziny z jak najszerszym kontekstem ekonomiczno-społecznym. Wypracowanie powyższego modelu jest jednym z celów „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”, w związku z czym badania opinii społecznej dotyczącej dziedzictwa zostały uwzględnione w planach budżetu Krajowego programu na lata 2019-2022. W okresie sprawozdawczym opracowano scenariusz badania dotyczącego archeologów i ich działań popularyzujących archeologię.

19 kwietnia 2021 r. ogłoszono konkurs na najlepszą pracę dyplomową pn. "Dziedzictwo kulturowe jako zasób rozwojowy". Celem konkursu jest popularyzacja wyników oryginalnych badań naukowych dotyczących współczesnej roli materialnego i niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz zachęcenie młodych badaczy do prowadzenia dalszych badań w tym zakresie. Ogłoszeniu konkursu towarzyszył akcja promocyjna: informacja prasowa nt. startu konkursu została wysłana do mediów studenckich, edukacyjnych i naukowych oraz ogólnoinformacyjnych; zrealizowano film promocyjny z udziałem dyrektora NID, który został udostępniony na kanale własnym TV NID na platformie YouTube oraz dołączony do komunikatu prasowego oraz zamieszczony w specjalnie na ten cel utworzonym wydarzeniu na Facebooku; w radiu, w mediach internetowych oraz w mediach społecznościowych ukazały się 22 publikacje.

Zorganizowano 3 webinary z serii pn. *Dziedzictwo kulturowe pod lupą* Wirtualne spotkania z badaczami (Webinar 1: Czym dla Polaków jest dziedzictwo i czy

uważamy je za istotne? – I część prezentacji wyników badań Segmentacja psychograficzna „Polacy wobec dziedzictwa”, Webinar 2: Segmentacja psychograficzna „Polacy wobec dziedzictwa”. – II część prezentacji wyników badań Segmentacja psychograficzna „Polacy wobec dziedzictwa”, Webinar 3. Dziedzictwo kulturowe i innowacje. Oksymoron? Dyskusja o wynikach międzynarodowego projektu badawczego ILUCIDARE). Celem webinarów jest prezentacja prowadzonych współcześnie badań, prac naukowych i innych dociekań badawczych. Do udziału w webinarach zapraszani byli badacze, naukowcy, przedstawiciele środowisk, którzy na co dzień zajmują się badaniem i przybliżaniem znaczenia dziedzictwa kulturowego. Webinary były publikowane na serwisie społecznościowym Facebook.

W okresie sprawozdawczym przygotowano ankietę badawczą nt. upowszechniania dziedzictwa archeologicznego przez archeologów.

Realizacja zadań statutowych nr 2, 4, 10.

9. Działania w ramach systemu ochrony dziedzictwa niematerialnego

Narodowy Instytut Dziedzictwa realizuje na poziomie krajowym zadania związane z wdrażaniem zapisów Konwencji UNESCO z 2003 r. w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego. NID prowadzi między innymi procedurę wpisywania przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego praktyk i tradycji kulturowych na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz koordynuje prace związane z prowadzeniem Krajowego rejestru dobrych praktyk na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Tabela VIII. Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego.

Lp.	Nazwa miernika	Wartość
1	Liczba wniosków o wpis na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego, które wpłynęły do NID w okresie sprawozdawczym	6
2	Liczba nowych elementów, które zostały wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego w okresie sprawozdawczym	2
3	Liczba wniosków o wpis do Krajowy rejestr dobrych praktyk na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego, które wpłynęły do NID w okresie sprawozdawczym	1
4	Liczba nowych elementów, które zostały wpisane do Krajowego rejestru dobrych praktyk na rzecz ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego w okresie sprawozdawczym	0

5	Liczba użytkowników, którzy odwiedzili stronę https://niematerialne.nid.pl w okresie sprawozdawczym	25000
6	Liczba osób uczestniczących w szkoleniach, warsztatach dla depozytariuszy organizowanych przez NID w okresie sprawozdawczym	20

W okresie sprawozdawczym procedowano następujące wnioski dotyczące przejawów dziedzictwa niematerialnego zgłoszone do wpisania na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego:

- Umiejętność wytwarzania tradycyjnych czepców warmińskich;
- Snutka golińska;
- Bziuki – wielkanocny zwyczaj dmuchania ognia w Koprzywnicy;
- Zjazdy absolwentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i poprzedzających go uczelni;
- Prażnik w Skarbiszowicach;
- Tradycyjne szkutnictwo Pucka.

Procedowano również wnioski do Krajowego rejestru dobrych praktyk:

Spotkanie Czterech Świec.

Depozytariusze konsultowali się z ekspertami NID przy opracowywaniu wniosków o wpis ich tradycji na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego w sprawie następujących zwyczajów:

- Snutka Golińska;
- Umiejętność wytwarzania tradycyjnych czepców warmińskich ;
- Bziuki – wielkanocny zwyczaj dmuchania ognia w Koprzywnicy;
- Zjazdy absolwentów Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie i poprzedzających go uczelni;
- Tradycyjne szkutnictwo Pucka;
- Demoscena – kultura tworzenia cyfrowych prezentacji audiowizualnych;
- Hejnał Warszawski;
- Ścięcie śmierci – obchody końca karnawału w Jedlińsku;
- Tradycje zapustne północnego Mazowsza;
- Wyrób pańskiej skórki w Warszawie;
- Noworoczne kolędowanie brodaczy ze Sławatycz;

oraz do Krajowego rejestru dobrych praktyk: Spotkanie Czterech Świec.

Realizacja zadań statutowych nr 2, 4, 8, 9, 10, 11, 15.

10. Program dotacyjny NID „Wspólnie dla dziedzictwa”

Narodowy Instytut Dziedzictwa prowadzi program dotacyjny „Wspólnie dla dziedzictwa” służący dofinansowaniu projektów realizowanych przez organizacje pozarządowe, których celem jest identyfikacja, dokumentacja i/lub upowszechnianie dziedzictwa kulturowego oraz jego wartości, a także sprzyjanie społecznemu zaangażowaniu w ochronę i opiekę nad dziedzictwem. Program jest realizowany w ramach działań ujętych w „Krajowym programie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”.

Tabela IX. Program dotacyjny NID „Wspólnie dla dziedzictwa”

Lp.	Nazwa miernika	Wartość
1	Budżet dotacji na 2021 r. do rozdysponowania na projekty	1 000 000 zł
2	Liczba projektów zgłoszonych do naboru w 2020 r. /pozytywnie ocenionych formalnie/dofinansowanych	193/174/0
3	Liczba zakończonych i rozliczonych w 2020 r. projektów	7

W okresie sprawozdawczym rozliczono dotację celową przyznaną na realizację programu w 2020 roku. W ramach edycji 2020 zostało przyznanych 23 dofinansowań, z czego 16 projektów zostało rozliczonych w ostatnim kwartale 2020 r. W I półroczu 2021 r. rozliczono 7 projektów z 2020 roku.

Działania niezbędne do uruchomienia nowej edycji programu na rok 2021 zostały rozpoczęte w 2020 r. Do Regulaminu programu wprowadzone zostały następujące zmiany w stosunku do poprzedniej edycji: dopuszczono udział wszystkich organizacji pozarządowych, dodano nowy rodzaj działania dotyczący edukacji i popularyzacji wiedzy na temat wartości dziedzictwa oraz promocji dobrych praktyk w zakresie poszukiwania zabytków zgodnie z obowiązującymi procedurami i zasadami ochrony dziedzictwa archeologicznego, włączono projekty mające na celu prace porządkowe i zabezpieczające przy obiektach wpisanych do rejestru zabytków lub ujętych w gminnych ewidencjach zabytków, przeprowadzenie procesu oceny strategicznej wniosków powierzono

przedstawicielom MKDniS. Skład zespołu sterującego został zatwierdzony w lutym 2021 r. Regulamin programu został zaakceptowany przez MKDniS w kwietniu 2021 r., zgodę MKDniS na realizację programu NID otrzymał w maju br. Nabór wniosków przez system Witkac.pl NID ogłosił 20 maja 2021 r. W terminie składania wniosków do 21 czerwca br. do godz. 15.00, wpłynęły 193 wnioski, z czego 2 zostały wycofane przez wnioskodawców a 17 posiadało błędy formalne. Budżet programu na 2021 r. wynosi 1 000 000 zł.

Informacje na temat programu zostały wysłane w formie informacji prasowej do mediów ogólnoinformacyjnych – ogólnopolskich, regionalnych i lokalnych. W prasie, telewizji, radiu, w mediach internetowych i w mediach społecznościowych ukazały się 42 publikacje, w tym wywiad z dyrektorem NID nt. programu w programie „Warszawski Dzień” na antenie TVP 3 Warszawa.

Realizacja zadań statutowych nr 2, 8, 9, 10.

11. Prowadzenie internetowej bazy wiedzy z zakresu edukacji o dziedzictwie <https://edu.nid.pl>

Portal internetowy <http://edu.nid.pl>, powstał jako realizacja jednego z zadań „Krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022”, aby wesprzeć nauczycieli i edukatorów w ich pracy. Jest również skarbnicą wiedzy dla rodziców, opiekunów i wszystkich szukających inspiracji i ciekawych pomysłów na zabawy z dziećmi czy warsztaty z młodzieżą i dorosłymi edukującymi na temat historii, dziedzictwa kulturowego i jego wartości. Na portalu można znaleźć materiały o lokalnym dziedzictwie, filmy, scenariusze lekcji o architekturze czy nawet pomysły na gry terenowe. Udostępnione materiały podpowiadają, jak zorganizować atrakcyjną wycieczkę, poznać najbliższą okolicę czy ciekawie spędzić czas w otoczeniu zabytków. Dostępna na stronie wyszukiwarka pozwala ograniczyć wybór do konkretnych rodzajów materiałów, tematyki i grupy docelowej. Na platformie dostępny jest również kalendarz wydarzeń edukacyjnych dotyczących dziedzictwa kulturowego. Udostępniane materiały zostały zebrane przez Narodowy Instytut Dziedzictwa we współpracy z ogólnopolskimi instytucjami kultury, muzeami i organizacjami pozarządowymi.

W okresie sprawozdawczym zostały opublikowane scenariusze lekcji, które zostały zgłoszone do konkursu na scenariusz lekcji o dziedzictwie z 2020 roku. Została stworzona i opublikowana na stronie „edu” seria podcastów „Kółku kulturowe” i „Instrukcja obsługi dziedzictwa”, dostępna również na serwisie Spotify. 13 marca 2021 r. został ogłoszony konkurs na prototyp gry edukacyjnej o dziedzictwie. Nabór zgłoszeń trwa do 31 sierpnia 2021 r.

Informacja prasowa nt. konkursu została wysłana do mediów edukacyjnych i naukowych, do mediów ogólnoinformacyjnych oraz do wszystkich 16 kuratoriów oświaty. W telewizji, radiu, w mediach internetowych (TVP 3, konkursykreatywne.pl, bogatyregion.pl, mojstypendium.pl, Radio RDC, edunews.pl, propertydesign.pl) i społecznościowych ukazało się 71 publikacji.

Tabela X. Portal internetowy <http://edu.nid.pl>.

Lp.	Nazwa miernika	Wartość
1	Liczba artykułów dodanych do bazy wiedzy edu.nid.pl w okresie sprawozdawczym	34
2	Liczba wszystkich artykułów opublikowanych w bazie wiedzy edu.nid.pl	344
3	Liczba partnerów NID współtworzących treści strony edu.nid.pl	80(4)
4	Liczba użytkowników, którzy odwiedzili bazę wiedzy edu.nid.pl w okresie sprawozdawczym	5 661

Realizacja zadań statutowych nr 8, 9, 10.

12. Europejskie Dni Archeologii

W ramach koordynacji Europejskich Dni Archeologii (EDA) rozesłano zaproszenie do udziału w przedsięwzięciu do instytucji i organizacji działających na polu archeologii. Wiadomość opublikowano także na grupie Facebook - Ochrona zabytków archeologicznych.

Następnie tymi samymi kanałami udostępniano posty o poszczególnych wydarzeniach, a po zakończeniu EDA - także relacje.

Wszystkie wydarzenia organizowane pod szyldem EDA korzystały z patronatu NID, promowano wydarzenia na FB, na stronie internetowej NID oraz w mediach. Utworzono zbiorcze wydarzenie na Facebooku, do którego zaproszono wszystkich organizatorów. Posty o wydarzeniu pojawiały się także na FB EDD.

Do włączenia się w obchody EDA zaproszono 55 instytucji (muzea ze zbiorami archeologicznymi, uczelnie kształcące w zakresie archeologii, jednostki naukowe prowadzące badania na polu archeologii, stowarzyszenia skupiające archeologów). Łącznie zainteresowanie wyraziło 18 instytucji. Planowaną liczbę wydarzeń oszacowano na ok. 50 wydarzeń.

Ostatecznie, na portalu zarejestrowało się 19 instytucji i organizacji oraz 1 osoba prywatna (popularyzator archeologii), organizująca spacer archeologiczny. Odbyło się ponad 90 wydarzeń organizowanych na żywo i online. Były to warsztaty, prelekcje, pokazy, wycieczki, wystawy oraz pikniki archeologiczne.

W mediach, w ramach promocji pojawiły się 34 publikacje, które dotarły do 115 848 odbiorców, a ich ekwiwalent reklamowy wyniósł 53 451 zł.

Realizacja zadań statutowych nr 8, 9, 10.

13. Aktywność w mediach społecznościowych i strony internetowe

Działania popularyzujące ochronę dziedzictwa kulturowego podejmowane przez NID są skierowane w dużej mierze do użytkowników Internetu. Podstawową platformą kontaktu pomiędzy osobami zainteresowanymi szeroko pojętą tematyką dziedzictwa kulturowego a Instytutem jest strona www.nid.pl.

Ponadto Narodowy Instytut Dziedzictwa zarządza i administruje następującymi portalami tematycznymi:

1. www.zabytek.pl – portal umożliwiający dostęp do opisów, cyfrowych wizerunków (zdjęć, filmów i modeli 3D) wybranych zabytków oraz informacji o ich lokalizacji;
2. <https://edd.nid.pl> – portal poświęcony Europejskim Dniom Dziedzictwa;
3. <https://edu.nid.pl> – portal, którego celem jest upowszechnianie wiedzy o szeroko pojętym dziedzictwie i jego wartościach;
4. <https://niematerialne.nid.pl> – portal poświęcony niematerialnemu dziedzictwu kulturowemu;
5. <https://samorząd.nid.pl> – portal skierowany do przedstawicieli samorządów, będący bazą praktycznej i rzetelnej wiedzy na temat zarządzania dziedzictwem w gminach;

6. www.krajobrazmojegomiasta.pl – portal poświęcony kampanii społecznej „Krajobraz Mojego Miasta”;
7. <https://parkmuzakowski.nid.pl> – portal poświęcony Parkowi Mużakowskiemu
8. <https://swiatowedziedzictwo.nid.pl> – portal zawierający informacje na temat światowego dziedzictwa w Polsce;
9. <https://mapy.zabytek.gov.pl> – portal umożliwiający analizowanie danych przestrzennych zabytków nieruchomych i archeologicznych wpisanych do rejestru;
10. <https://cumulus.zabytek.gov.pl> – portal umożliwiający przeglądanie chmur punktów pochodzących ze skaningu laserowego.

W okresie sprawozdawczym strony internetowe były odwiedzane:

- www.nid.pl: blisko 139 081 użytkowników/ 493 420 odsłon) (dla porównania: 1 półrocze 2020 r. 122 614 użytkowników/431 672 odsłon, w całym 2020 r. 219 391 użytkowników/787 259 odsłon);
- www.zabytek.pl: 526 122 użytkowników/988 461 odsłon (dla porównania: w całym 2020 r. ok. 915 tys. użytkowników, 1,4 mln odsłon);
- <https://edd.nid.pl>: 60 513 użytkowników/ 161 689 odsłon;
- <https://niematerialne.nid.pl>: 25 000 użytkowników/840 500 odsłon;
- <https://edu.nid.pl>: 5661 użytkowników/ 14 221 odsłon;
- Fanpage NID na Facebooku ma 22 684 fanów;
- Fanpage EDD Facebooku ma 4422 fanów;
- Grupa „Wspólnie dla Dziedzictwa” ma 222 członków;
- Grupa „Ochrona zabytków archeologicznych” ma 181 członków;
- Grupa „Dziedzictwo w rewitalizacji” ma 420 członków;
- Grupa „Centrum Architektury Drewnianej” ma 66 członków;
- Liczba wyświetleń filmów na kanale YouTube TVNID wyniosła 287 239;
- Instagram NID obserwuje 2043osób.

Realizacja zadania statutowego nr 8.

C. Priorytet – Gromadzenie i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym

1. Gromadzenie i udostępnianie dokumentacji rejestru i ewidencji zabytków

W Narodowym Instytucie Dziedzictwa jest gromadzona i opracowywana dokumentacja rejestru oraz ewidencji zabytków. W skład dokumentacji rejestrowej wchodzi decyzje administracyjne wydawane przez wojewódzkich konserwatorów zabytków, wpisujące zabytki do rejestru i stanowiące o ich ochronie prawnej. Są to także decyzje zmieniające i wyjaśniające wpisy do rejestru, sprostowania oraz zmiany numerów rejestru, a także decyzje wydawane przez ministra kultury dziedzictwa narodowego i sportu dotyczące skreśleń lub odmowy skreślenia zabytku z rejestru.

Krajowa ewidencja zabytków obejmuje karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa, karty cmentarzy, ewidencję parkową, teczki urbanistyczne, karty ewidencyjne zabytków ruchomych techniki oraz dzieł sztuki i rzemiosła artystycznego, koperty organowe, a także dokumentację stanowisk archeologicznych AZP. Wszystkie te materiały są opracowywane, wpisywane do bazy danych, sukcesywnie digitalizowane i udostępniane.

Tabela XI. Gromadzenie dokumentacji rejestru i ewidencji zabytków.

Lp.	Nazwa miernika	Dokumentacja rejestru zabytków	Krajowa ewidencja zabytków	Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych
1.	Liczba przyjętych i opracowanych dokumentów w okresie sprawozdawczym	276 decyzji o wpisie	4 283	0
2	Stan zbioru dokumentów	76 650	1 157 110	0
3	Liczba udostępnionych dokumentów w okresie sprawozdawczym	1		0

Realizacja zadania statutowego nr 12.

2. Ewidencjonowanie badań archeologicznych realizowanych na terenie kraju

W I półroczu 2021 r. do Narodowego Instytutu Dziedzictwa wpłynęło ok. 500 decyzji o pozwoleniu na prowadzenie badań archeologicznych. Do bazy danych (Access) wprowadzono informacje z 2 732 dokumentów.

Ponadto NID przyjmuje opracowania wyników badań archeologicznych realizowanych w związku z budową dróg krajowych i autostrad. W okresie sprawozdawczym wpłynęło 46 nowych opracowań (0,9 mb.). Łączny zasób opracowań wyników badań archeologicznych przekazanych do NID stanowi 2 763 opracowań (94,2 mb.).

Realizacja zadania statutowego nr 12.

3. Prowadzenie elektronicznego systemu danych o zabytkach, w tym uczestnictwo w infrastrukturze informacji przestrzennej

W okresie sprawozdawczym Narodowy Instytut Dziedzictwa aktualizował dane przestrzenne na platformie publikacyjnej dostępnej dla każdego użytkownika Internetu – Portalu Mapowym <https://mapy.zabytek.gov.pl>. Kontynuowano prace nad repozytorium skanowanej dokumentacji rejestrowej, na podstawie której zaktualizowano bazy danych geoprzestrzennych o zabytkach. Dostęp do repozytorium cyfrowego dokumentacji rejestrowej jest możliwy dla zautoryzowanych użytkowników – pracowników Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Departamentu Ochrony Zabytków MKDNIŚ, Departamentu Funduszy i Spraw Europejskich, funkcjonariuszy Policji zajmujących się ochroną zabytków archeologicznych, funkcjonariuszy Straży Granicznej i Krajowej Administracji Skarbowej w zakresie pozwoleń na wywóz zabytków za granicę, Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, jednego Powiatowego Konserwatora Zabytków oraz wyznaczonych przedstawicieli wszystkich 16 Wojewódzkich Urzędów Ochrony Zabytków, którzy podjęli współpracę z NID w zakresie aktualizacji repozytorium cyfrowej dokumentacji rejestru zabytków.

W pierwszej połowie 2021 r. w ramach utrzymania i rozwoju bazy prowadzono ciągłą digitalizację rejestru zabytków nieruchomości, ruchomych i

archeologicznych, a także danych o miejscach światowego dziedzictwa i pomnikach historii. Proces digitalizacji realizowany w NID polega na skanowaniu analogowych kopii dokumentacji rejestru i ewidencji zabytków, a następnie na podstawie interpretacji treści dokumentów tworzenie wektorowych, cyfrowych obiektów przestrzennych reprezentujących zabytki w bazie danych GIS.

Tabela XII. Prowadzenie elektronicznego systemu danych o zabytkach.

Lp.	Nazwa miernika	Miejsca światowego dziedzictwa	Pomniki Historii	Rejestru zabytków	Krajowa ewidencja zabytków	Ewidencja grobów i cmentarzy wojennych	Razem
1	Liczba zeskanowanych i wprowadzonych do bazy dokumentów w okresie sprawozdawczym	0	6	535	141 201	10 581	152 323
2	Liczba zeskanowanych dokumentów zgromadzonych w bazie danych, w tym: zabytki nieruchome zabytki ruchome zabytki nieruchome archeologiczne	17	118	113 770	730 308	10 581	854 794
		-	-	78858	210409	-	289 267
		-	-	22885	0	-	22 885
		-	-	12027	519899	-	531 926
3	Liczba rekordów opisujących dokumenty dodanych do bazy danych (MultiArch) w okresie sprawozdawczym	-	-	2 535	47 395	-	49 930
4	Liczba rekordów opisujących dokumenty w bazie danych (MultiArch)	-	-	247 803	643 986	-	891 789
5	Liczba obiektów przestrzennych reprezentujących zabytki dodanych do bazy GIS w okresie sprawozdawczym	0	5	201	260 175	0	260 381
6	Liczba obiektów przestrzennych reprezentujących zabytki w bazie GIS, w tym: zabytki nieruchome zabytki nieruchome archeologiczne	36	162	100 307	432 277	0	532 782
				92 464	53 995		146 459
				7 843	378 282		386 125

Tworzona w NID Centralna Baza Danych o Zabytkach zawiera informacje o obiektach wpisanych do rejestru zabytków, obiektach skreślonych z rejestru zabytków, obiektach znajdujących się w krajowej ewidencji zabytków, a także obiektach uznanych za pomniki historii i miejscach światowego dziedzictwa.

Na geoportalu służącym do szerokiego udostępniania w Internecie danych o zabytkach gromadzonych w Centralnej Bazie Danych o Zabytkach nie są publikowane informacje o obiektach skreślonych z rejestru oraz obiektach, których decyzje o wpisie do rejestru zostały uchylone. Na geoportalu nie są również publikowane dane dotyczące ewidencji zabytków oraz ewidencji grobów i cmentarzy wojennych. Po rozbudowie systemu informatycznego planowanej na koniec 2021 r. także i te obiekty zostaną uwzględnione na stronach www.mapy.zabytek.gov.pl i www.zabytek.pl.

Aktualizacja danych na geoportalu odbywa się w cyklach półrocznych.

W okresie sprawozdawczym na geoportalu NID zostało opublikowanych 494 435 obiektów z Centralnej Bazy Danych o Zabytkach. W okresie sprawozdawczym Portal mapowy był odwiedzany ponad 65 tys. razy.

Aktualizowane co pół roku dane w postaci zestawień statystycznych oraz wykazów zabytków wpisanych do rejestru, od grudnia 2016 r. są udostępniane również na portalu <https://dane.gov.pl/institution/64,narodowy-instytut-dziedzictwa>). Obecnie na portalu publikowanych jest 7 zbiorów danych.

Dane zgromadzone w Centralnej Bazie Danych o Zabytkach są udostępniane do celów naukowych oraz podmiotom publicznym na podstawie art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 4 marca 2010 r. o infrastrukturze informacji przestrzennej (tekst jedn. Dz. U. z 2017 r., poz. 1382) i na warunkach określonych w art. 15 ust. 1 ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r., poz. 700 z późn. zm.). W okresie sprawozdawczym do Narodowego Instytutu Dziedzictwa wpłynęło 14 wniosków o bezpłatne udostępnienie danych przestrzennych zgromadzonych w CBD o Z.

6. Prowadzenie archiwum NID

Archiwum NID istnieje od 1962 roku. Zasób archiwalny obejmuje spuścizny naukowe (ok. 78,76 mb. dokumentacji aktowej, ok. 33 990 negatywów, ok. 43 020 pozytywów i ok. 7 775 j.a. dokumentacji projektowej), materiały użyczone po byłym Przedsiębiorstwie Państwowym Pracowniach Konserwacji Zabytków (ok. 2 414,71 mb. dokumentacji aktowej, ok. 745 567 negatywów, ok. 53 598 pozytywów, ok. 25 580 wglądówek i ok. 57 939 j.a. dokumentacji projektowej) oraz dokumentację archiwum zakładowego (ok. 9 128 j.a. dokumentacji zarchiwizowanej kat. A lub kat. B, ok. 236,15 mb dokumentacji nieuporządkowanej, ok. 273 507 negatywów i ok. 311 180 pozytywów).

W okresie sprawozdawczym zewidencjonowano, opracowano lub zarchiwizowano 4 101 j.a. w ramach archiwum zakładowego, 5 237 j.a. w ramach materiałów byłego PP PKZ oraz 20 861 j.a. w ramach spuścizn naukowych. Ponadto wymieniono 1 756 pudeł, 420 teczek, 150 klipsów archiwalnych na nowe, przeniesiono 298,4 mb dokumentacji na nowe regały. W ramach digitalizacji zasobu archiwum NID wykonano 6 197 skanów. Wykonano 105 zdjęć.

Tabela XIII. Archiwum NID.

Lp.	Nazwa miernika	Zasób centralnego archiwum NID	Zasób regionalnych archiwów NID	
1	Liczba jednostek archiwalnych dokumentacji przyjętej do archiwum w okresie sprawozdawczym	0 j.a.	45 j.a.	
2	Liczba jednostek archiwalnych/metrów bieżących dokumentacji zgromadzonej w archiwum NID	dokumentacja aktowa	841 mb	2 063,66 mb
		negatywy, pozytywy, wglądówki, dokumentacja projektowa	973 421 j.a.	578 7359 j.a
3	Liczba jednostek archiwalnych dokumentacji opracowanej, zewidencjonowanej i zarchiwizowanej w okresie sprawozdawczym	21 917 j.a.	8 282 j.a.	
4	Łączna liczba jednostek archiwalnych dokumentacji opracowanej, zewidencjonowanej i zarchiwizowanej	498 002 j.a.	162 123 j.a.	
5	Liczba osób korzystających z zasobów archiwalnych NID w okresie sprawozdawczym	43 osoby	58 osób	

Realizacja zadania statutowego nr 11.

D. Działalność NID obejmująca zakresy kilku priorytetów

1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022

Program został przyjęty uchwałą Rady Ministrów 13 sierpnia 2019 r., a następnie ogłoszony w „Monitorze Polskim” 11 września 2019 r. (MP z 2019 r., poz. 808).

Program ma na celu realizację przepisu art. 84 w związku z art. 86 ust. 1 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2067, z późn. zm.) i jest głównym dokumentem strategicznym określającym cele administracji rządowej oraz podległych jej służb i instytucji w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, a także zapewnia środki służące do realizacji wyznaczonych celów.

8 października 2019 r. Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego powołał dyrektora Narodowego Instytutu Dziedzictwa na Koordynatora Programu (Dziennik Urzędowy MKiDN z 2019 r., poz. 98).

W okresie sprawozdawczym:

- w ramach zadania 1.1.1 przeszkolono 58 jednostek samorządu terytorialnego z zakresu zarządzania dziedzictwem na szkoleniach on-line. Dodatkowo 11 osób zrealizowało zestaw dostępnych e-szkoleń a 85 jest w trakcie realizacji e-szkoleń poprzez platformę e-learningową do samodzielnego uczenia (więcej informacji nt. szkoleń: Priorytet A, pkt: 6);

- w ramach zadania 1.1.2 opracowano 9 nowych, odrębnych materiałów informacyjnych na stronę internetową <https://samorzad.nid.pl> (więcej informacji nt. portalu: Priorytet A pkt: 14);

- w ramach zadania 1.1.3 przeprowadzono nabór gmin do programu „Wzorcowa Rewitalizacja” (więcej informacji nt. Centrów Kompetencji: Priorytet D, pkt. 5); przeszkolono 31 jednostek samorządu terytorialnego w zakresie planowania i rewitalizacji (więcej informacji nt. Centrów Kompetencji: Priorytet D, pkt. 5); rozpoczęto prace nad opracowaniem 4 studiów ochrony wartości kulturowych w gminach (więcej informacji nt. Centrów Kompetencji: Priorytet D, pkt. 5); prowadzono prace nad opracowaniem 6 studiów ochrony wartości kulturowych zabytkowych miejscowości, pod kątem uwzględnienia ich w miejscowych planach

zagospodarowania przestrzennego, wskazanych przez wojewódzkich konserwatorów zabytków (więcej informacji nt. opracowań studialnych: Priorytet A, pkt. 3);- w ramach promocji konkursu „Twój dom – dialog z tradycją” 28 maja 2021 w TVP Kultura miała miejsce premiera filmu zrealizowanego w roku 2020, będącego podsumowaniem edycji konkursu z roku 2010 dla woj. warmińsko-mazurskiego - film zamieszczony został również w serwisach kultura2.tvp.pl oraz vod.tvp.pl a także na kanale własnym TV NID na platformie YouTube.

- w ramach zadania 1.1.4 przeprowadzono nabór zgłoszeń do drugiej edycji konkursu „Samorząd dla dziedzictwa” (więcej informacji nt. konkursu: Priorytet A, pkt: 15). Liczba zgłoszeń do konkursu zmniejszyła się w stosunku do edycji z roku 2020;

- w ramach zadania 1.2.2 przekazano do Generalnego Konserwatora Zabytków standardy postępowania (5) w projektowaniu z zakresu konserwacji i restauracji parków, ogrodów i innych form zaprojektowanej zieleni oraz prowadzono prace nad wypracowaniem 4 kolejnych grup nowych jednolitych standardów postępowania konserwatorskich (więcej informacji nt. opracowywania standardów: Priorytet A, pkt. 5);

- w ramach zadania 1.2.3 prowadzono dalsze prace i konsultacje nad opracowaniem wzoru „Karty wartości zabytku”; prowadzono prace nad projektem bazy danych, połączonej z Geoportalem gromadzącej różnorodne typy informacji o obiektach zabytkowych, w tym wyniki badań naukowych; prowadzono prace nad nowym programem ewidencyjnym „Archeologiczne Zdjęcie Polski +”. Celem projektu jest opracowanie, przetestowanie i upowszechnienie nowego wzorcowego rozwiązania w zakresie systematycznego rozpoznawania dziedzictwa archeologicznego w Polsce oraz gromadzenia danych przestrzennych dla celów konserwatorskich i naukowych. Opracowywana w ramach projektu ogólnopolska strategia rozpoznawania dziedzictwa archeologicznego na szeroką skalę, integrująca różnorodne metody teledetekcyjne (analiza zdjęć lotniczych, zobrazowań satelitarnych, danych LIDAR, badania geofizyczne) oraz badania z zakresu geoarcheologii, geomorfologii, archeologii środowiskowej, archeologii czasów współczesnych, ma w założeniu znacząco poprawić efektywność

pozyskiwania danych oraz stan naszej wiedzy na temat lokalizacji i zasięgu stanowisk archeologicznych w Polsce bez inwazyjnej ingerencji w nawarstwienia kulturowe. Program opracowywany jest we współpracy z Zespołem Ekspertów - specjalistów od poszczególnych metod badawczych oraz baz danych, reprezentujących jednostki naukowo-badawcze z całej Polski; prowadzono konsultacje z przedstawicielami 6 muzeów archeologicznych w celu znalezienia optymalnych rozwiązań dla budynków magazynowych oraz ich adaptacji do przechowywania zabytków archeologicznych. Efekty konsultacji zostaną włączone do opracowania optymalnego rozwiązania w skali kraju problemu przechowywania ruchomych zabytków archeologicznych ;

- w ramach zadania 1.2.4 podczas obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków (więcej informacji nt. MDOZ: Priorytet A, pkt: 13) odbyła się inauguracja działalności Centrum Architektury Drewnianej (więcej informacji nt. CAD: Priorytet D, pkt. 6 oraz MDOZ: Priorytet A, pkt. 13);

- w ramach zadania 2.2.1 w 2 powiatach wdrożono projekt weryfikacji stanu zabytków ruchomych wpisanych do rejestru. Celem projektu jest weryfikacja miejsca przechowywania i stanu zabytków ruchomych wpisanych do rejestru oraz ich dokumentacji umożliwiającej jednoznaczną ich identyfikację w przypadku kradzieży, poprzez wykonanie aktualnej dokumentacji fotograficznej, a także aktualizację wiedzy o zabytkach znajdujących się w zasobach wojewódzkich konserwatorów zabytków ze stanem realnym; podpisano porozumienie z Muzeum Narodowym w Warszawie na badania sposobów oznakowania zabytków. Przeprowadzono weryfikacje terenową wraz z pracownikami MN w Warszawie znakowania zabytków wykonanego przez Policję w woj. lubuskim;

- w ramach zadania 3.1.1 prowadzono przygotowania do realizacji kampanii społecznych: zwiększającej wrażliwość społeczną na przestępczość przeciwko zabytkom (więcej informacji nt. kampanii: Priorytet B, pkt. 1) oraz „Krajobraz mojego Miasta” (więcej informacji nt. kampanii: Priorytet B, pkt. 2);

- w ramach zadania 3.1.2 prowadzono stronę internetową <https://edu.nid.pl> (więcej informacji nt. portalu: Priorytet B pkt: 11); ogłoszono konkurs na

opracowanie prototypu gry edukacyjnej o tematyce związanej z dziedzictwem kulturowym (więcej informacji nt. konkursu: Priorytet B pkt: 11);

- w ramach zadania 3.2.1 przeprowadzono nabór do kolejnej edycji programu „Wspólnie dla dziedzictwa” (więcej informacji nt. programu: Priorytet B, pkt. 10);

- prowadzono prace nad stworzeniem modelu systematycznego i elastycznego gromadzenia oraz analizowania danych, przede wszystkim statystycznych, z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego i opieki nad zabytkami oraz powiązania tej dziedziny z jak najszerszym kontekstem ekonomiczno-społecznym (więcej nt. badań: Priorytet B, pkt. 8);

- prowadzono działania promocyjne i informacyjne dot. zadań realizowanych w ramach Krajowego Programu Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami, w tym m.in.:

- zainaugurowano cykl webinarów „Dziedzictwo kulturowe pod lupą” w ramach którego w dniach 29 kwietnia oraz 10 maja zaprezentowano wyniki przeprowadzonego w 2020 r. psychograficznego badania segmentacyjnego dotyczącego stosunku Polaków do dziedzictwa zaś 28 czerwca międzynarodowy projekt badawczy ILUCIDARE (więcej: Priorytet B, pkt. 8);
- przeprowadzono nabór zgłoszeń do konkursu na najlepszą pracę dyplomową dotyczącą współczesnej roli dziedzictwa kulturowego pn. „Dziedzictwo kulturowe jako zasób rozwojowy” (więcej: Priorytet B, pkt. 8);
- przygotowano 4 filmowe spoty promocyjne dotyczące działań NID dla samorządów;
- prowadzono trzy grupy na facebooku: „Wspólnie dla dziedzictwa”, „Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji” oraz „Centrum Architektury Drewnianej” (więcej: Priorytet B, pkt. 13);

Realizacja zadań statutowych nr 1, 2, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 13, 17.

2. Centrum Kompetencyjne ds. digitalizacji zabytków

W ramach realizacji zadań Centrum Kompetencyjnego w dziedzinie digitalizacji zabytków w pierwszym półroczu 2021 r. zostały wykonane następujące działania:

1. Przeprowadzenie oceny wniosków w programie MKDNIŚ Kultura Cyfrowa nabór 2020 r.
2. Walidacja kopii wzorcowych do realizacji projektów z programu Kultura Cyfrowa - nabór 2019 r.
3. Udział w konsultacjach dotyczących zmian w regulaminie programu Kultura Cyfrowa - opracowanie propozycji zmian w regulaminie.
4. Uruchomienie nowej odsłony portalu Zabytek.pl, prezentującej nowe zasoby ewidencji zabytków oraz grobów i cmentarzy wojennych, moduł zdjęć panoramicznych oraz odświeżenie layoutu strony.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 10, 13, 17.

3. Digitalizacja i udostępnianie cyfrowych dóbr kultury – zabytków oraz grobów i cmentarzy wojennych

Celem projektu jest cyfrowe odwzorowanie analogowych zasobów pozostających w dyspozycji Narodowego Instytutu Dziedzictwa dotyczących wszystkich obiektów nieruchomych i archeologicznych wpisanych do Krajowej Ewidencji Zabytków oraz kart ewidencyjnych grobów i cmentarzy wojennych gromadzonych przez urzędy wojewódzkie, a następnie powszechne udostępnienie za pośrednictwem sieci Internet.

Projekt zakłada poddanie digitalizacji co najmniej 1 308 409 szt. dokumentów wraz z opatrzeniem właściwymi metadanymi opisowymi oraz odwzorowanie przestrzenne na mapie poprzez proces wektoryzacji obiektów, których dotyczy digitalizowana dokumentacja.

W efekcie realizacji projektu powstanie rozbudowana dziedzinowa baza danych o obiektach zabytkowych, grobach i cmentarzach wojennych oraz teleinformatyczny system gromadzenia i udostępniania danych. Informacje dotyczące tych obiektów będą upowszechniane za pośrednictwem portali zarządzanych przez Narodowy Instytut Dziedzictwa: www.zabytek.pl oraz <https://mapy.zabytek.gov.pl>.

W efekcie realizacji projektu zostanie zapewniony powszechny i bezpłatny dostęp do zasobu stanowiącego dziedzictwo kulturowe Polski, Otwarty dostęp do informacji o zabytkach oraz grobów i cmentarzy wojennych i ich dokumentacji

ułatwi wykonywanie działań statutowych przez organy i instytucje realizujące zadania w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami bądź promocji kultury. Udostępniane dane będą mogły być wykorzystywane także na potrzeby badań społecznych, aktywności turystyczno-kulturalnej oraz działalności gospodarczej w określonych branżach. Ponadto, utrwalenie dokumentacji w wersji cyfrowej zapewni ich ochronę oraz trwałe zachowanie.

Projekt zakłada realizację działań w okresie od 28 stycznia 2019 r. do 26 kwietnia 2022 roku. W tym czasie zostaną wykonane zadania w zakresie skanowania dokumentacji wraz z opatrzeniem wersji cyfrowej metadanymi, odwzorowania obiektów przestrzennych w wyniku wektoryzacji, rozbudowy systemu teleinformatycznego służącego gromadzeniu i udostępnianiu posiadanych zasobów oraz zadania związane z wdrażaniem i zarządzaniem projektem i jego promocją.

Wartość projektu została ustalona na poziomie 37 264 029,10 zł, z czego 31 536 547,82 zł będzie pochodzić z budżetu Unii Europejskiej, na podstawie umowy o dofinansowanie nr POPC.02.03.02-00-0017/18-00 z dnia 28 stycznia 2019 r. w ramach Programu Operacyjnego Polska Cyfrowa, Oś Priorytetowa II – E-administracja i otwarty rząd, Działanie 2.3 – Cyfrowa dostępność i użyteczność informacji sektora publicznego, Poddziałanie 2.3.2 – Cyfrowe udostępnianie zasobów kultury.

W pierwszej połowie 2021 r. były wykonywane przede wszystkim działania dotyczące realizacji prac digitalizacyjnych oraz programistycznych w zakresie rozbudowy istniejącego systemu gromadzenia i udostępniania danych o zabytkach. W ramach prac cyfryzacyjnych zeskanowano i opisano metadanymi 162 762 szt. dokumentów (łącznie od początku realizacji zadania 624 642 szt.), natomiast 173 320 szt. zostało zwektoryzowanych (odwzorowanych przestrzennie na mapie) – od początku realizacji umowy łącznie zwektoryzowane zostały 562 354 obiekty. W ramach działania w okresie sprawozdawczym zrealizowano prace o wartości 4 472 725,26 zł (łącznie od początku realizacji umowy – 14 027 927,40 zł).

W trybie ciągłym jest realizowana usługa kolokacji sprzętu niezbędnego do właściwego funkcjonowania systemu oraz do gromadzenia danych – w okresie sprawozdawczym na realizację tej usługi wydatkowano kwotę 15 989,90 zł (od początku realizacji umowy – 53 096,54 zł). W okresie sprawozdawczym zrealizowany został także czwarty etap umowy na rozbudowę systemu do gromadzenia i prezentacji danych. Wykonane prace zrealizowano za kwotę 173 237,57 zł (łącznie od początku realizacji umowy wydatkowano kwotę 3 114 815,11 zł. Należy wskazać, że z uwagi na obostrzenia sanitarne wynikające z sytuacji epidemicznej nie było możliwe zrealizowanie jednego z komponentów wspomnianego czwartego etapu umowy – szkoleń. Zawarty został aneks do umowy z wykonawcą zakładający realizację tychże szkoleń w okresie, gdy obostrzenia pandemiczne nie będą wyłączały realizacji tego typu spotkań, nie później jednak niż do końca okresu realizacji umowy. Ponadto, z uwagi na rozszerzenie zakresu rzeczowego Projektu koniecznym stało się także rozszerzenie zakresu umowy z wykonawcą o elementy dotyczące modułów systemu umożliwiających gromadzenie i prezentację nowego rodzaju danych (poddawanych digitalizacji w ramach rozszerzenia zakresu Projektu).

W związku z zawarciem w poprzednim okresie sprawozdawczym aneksu do umowy o dofinansowanie rozpoczęto realizację zadania projektowego zakładającego digitalizację tzw. fiszek adresowych oraz dokumentacji naukowo-badawczej naukowców z różnych dziedzin związanych z zachowaniem dziedzictwa (materiały spuściznowe), a także inwentaryzacją i odwzorowaniem cyfrowym obiektów drewnianej architektury sakralnej. Ponadto, przewiduje się wyposażenie pracowni digitalizacyjnej oraz rozbudowę infrastruktury systemowej niezbędnej do bezpiecznego gromadzenia danych wytworzonych w ramach Projektu. W okresie sprawozdawczym przygotowano dokumentację niezbędną do ogłoszenia przetargów oraz ogłoszono postępowanie na „Usługę digitalizacji dokumentacji oraz obiektów przestrzennych”.

Realizacja zadań statutowych nr 11, 12, 13, 17.

4. Program identyfikacji i oznakowania cmentarzy żydowskich na terenie RP

Rozpoczęto oznakowanie cmentarzy z udziałem władz lokalnych, oznakowano cmentarz w Bolimowie, wypracowano dokumentację do oznakowania cmentarzy w Janowie Lubelskim, Złotowie, Szamotułach, Janowcu i Ostrowii Mazowieckiej.

Realizacja zadań statutowych nr 1, 4, 7, 8, 10, 11, 17.

5. Centra kompetencji ds. rewitalizacji NID

W ramach zadania Narodowy Instytut Dziedzictwa wspiera gminy w procesach planowania i wdrażania gminnych programów rewitalizacyjnych uwzględniających dziedzictwo kulturowe jako istotny zasób służący przewyższaniu problemów społecznych i infrastrukturalnych występujących na obszarach zdiagnozowanego kryzysu.

W tym celu stworzono 8 Centrów Kompetencji ds. rewitalizacji Narodowego Instytutu Dziedzictwa. Ich zadaniem jest prowadzenie działalności szkoleniowej, informacyjnej i doradczej na rzecz gmin realizujących programy rewitalizacyjne związane z dziedzictwem kulturowym tj. informowanie o ogólnych zasadach, prawach i obowiązkach gmin w tym zakresie, a także upowszechnianie modelowych rozwiązań, wiedzy o zasadach, opracowań związanych z wykorzystaniem zasobu dziedzictwa kulturowego w procesach rewitalizacji. Centra Kompetencji będą również animować debatę na ten temat i ułatwiać wymianę doświadczeń dla uczestników procesów rewitalizacyjnych m.in. samorządów, służb konserwatorskich, organizacji pozarządowych, resortów odpowiedzialnych za rewitalizację, organizacji branżowych. Centra Kompetencji znajdują się w: Krakowie, Wrocławiu, Warszawie, Łodzi, Gdańsku, Olsztynie, Rzeszowie i Poznaniu.

W okresie sprawozdawczym zakończono proces wyboru gmin, z którymi NID podjął współpracę w ramach pilotażowego Programu wsparcia pn. „Wzorcowa rewitalizacja”, Koordynatorzy rozpoczęli współpracę z wybranymi gminami (wyjazdy, konsultacje, rozpoczęcie prac nad studium ochrony wartości kulturowych i innych działań wchodzących w zakres porozumienia).

Przeprowadzono dwa dwudniowe szkolenia dla koordynatorów Centrów Kompetencji. Zorganizowano dwa szkolenia dla gmin "Rewitalizacja i zagospodarowanie dziedzictwa przemysłowego pod nowe funkcje" oraz "Działania inwestycyjne w obiektach objętych ochroną konserwatorską". Przeprowadzono warsztaty w trakcie Kongresu Polityki Miejskiej w ramach panelu dotyczącego rewitalizacji. Podpisano porozumienie z Ministrem Finansów, Funduszy i Polityki Regionalnej w zakresie współpracy dotyczącej rewitalizacji. W ramach współpracy koordynatorzy Centrów Kompetencji biorą udział w szkoleniach dla gmin z zakresu rewitalizacji, są również zapraszani jako strona w trakcie spotkań i konferencji organizowanych przez Urzędy Marszałkowskie, w trakcie których prezentują ofertę współpracy NID dla gmin prowadzących rewitalizację. 4 koordynatorów wzięło udział w wizycie studyjnej "rewitalizacja na pomorzu zachodnim", które organizuje Zachodniopomorskie Urząd Marszałkowski. W ramach promocji tematyki dziedzictwa w rewitalizacji rozpoczęto pracę nad publikacją zbierającą wywiady z praktykami rewitalizacji. Dodatkowo działa grupa w serwisie Facebook "Dziedzictwo kulturowe w rewitalizacji", zrealizowano również jeden podcast z serii dotyczącej dziedzictwa w rewitalizacji.

Realizacja zadań statutowych nr 6, 9, 17.

6. Centrum Architektury Drewnianej

Specjalistyczna Pracownia Terenowa „Centrum Architektury Drewnianej” w Otwocku została powołana w ramach realizacji zadań Krajowego Programu Ochrony i Opieki nad Zabytkami na lata 2019-2022. Celem działania Centrum, określonym w regulaminie organizacyjnym NID, jest zarządzanie i sprawowanie opieki nad zabytkowym budynkiem willi „U Dziadka” oraz prowadzenie działalności merytorycznej, polegającej na wspieraniu opiekunów architektury i budownictwa drewnianego we właściwej opiece nad tym zasobem, m.in. poprzez opracowywanie i udostępnianie podręczników i poradników, organizację szkoleń oraz kursów rzemiosł tradycyjnych, podnoszących kompetencje rzemieślników w celu zapewnienia właściwej konserwacji zabytków drewnianych.

W ramach działalności merytorycznej CAD, w dniu 21 kwietnia 2021 r. z okazji obchodów Międzynarodowego Dnia Ochrony Zabytków odbyło się webinarium „Architektura Drewniana od deski do deski. Teoria i praktyka” (więcej informacji nt. MDOZ: Priorytet A, pkt. 13).

Na kanwie dużego zainteresowania webinarium, na platformie NID na FB, została utworzona grupa pn. Centrum Architektury Drewnianej stworzonej dla wszystkich osób zainteresowanych ochroną i popularyzacją architektury drewnianej: pasjonatów, właścicieli i opiekunów obiektów, konserwatorów, specjalistów i społeczników, będąca jednocześnie zaproszeniem do współtworzenia programu Centrum Architektury Drewnianej, a która ma poruszać takie tematy jak: szanse i zagrożenia dla ratowania architektury drewnianej w Polsce? Gdzie szukać praktycznych informacji i porad, dotyczących remontów, adaptacji i dofinansowań? Gdzie szukać specjalistów niezbędnych dla właściwej konserwacji i opieki dla obiektów zabytkowych?

W maju 2021 r. podpisano umowę z wykonawcą dokumentacji projektowo-kosztorysowej, dla remontu konserwatorskiego, przebudowy i adaptacji budynku willi „U Dziadka” na siedzibę Centrum Architektury Drewnianej. Powołano także kolegium konserwatorskie, którego zadaniem będzie opiniowanie prac projektowych.

Realizacja zadania statutowego nr 17.

7. Współpraca międzynarodowa

W ramach EAC.Working Group I, Articulating Significance of Archaeological Sites odbyło się cykliczne spotkanie poświęcone problemom związanym z wartościowaniem stanowisk archeologicznych. W dniu 19 marca 2021r. odbyło się z udziałem przedstawiciela NID walne zgromadzenie oraz webinarium, na którym omawiano wpływ pandemii na sektor badań archeologicznych.

Realizacja zadania statutowego nr 1, 15, 16.

E. Aneksy

Tabela XIV. Udział pracowników i przedstawicieli NID w konferencjach.

Nazwisko i imię	Tytuł, termin i miejsce konferencji	Tytuł wystąpienia/referatu
Małgorzata Maksymiuk	20 maja 2021, Toruń (zdalnie) II Konferencji Naukowej "Dziedzictwo Rzemiosła Artystycznego - tradycyjne techniki oraz nowoczesna konserwacja i restauracja"	Technika trawienia szkła płaskiego w XIX i na pocz. XX w
Aleksandra Chabiera	Heritage&Development. 6th Heritage Forum of Central Europe, 16-18 czerwca, Międzynarodowe Centrum Kultury (online)	A marriage of convenience or a love match? The 'Monument of History' brand in local heritage strategies
Aleksandra Chabiera	Third Regional Seminar "Faro Convention for concrete action on cultural heritage" Council of Europe - European Union Joint Project "The Faro Way: enhanced participation in cultural heritage", 10-11 czerwca (online)	Heritage and civil society in Poland. An overview
Aleksandra Chabiera / Paulina Legutko-Kobus/ Anna Kozioł/ Maria Badeńska-Stapp/ Agnieszka Lorenc-Karczewska/ Anna Fogel	Kongres Polityki Miejskiej – Krajowe Forum Miejskie 2021, 7-8 czerwca, online	Współprowadzenie warsztatów „Dziedzictwo kulturowe w politykach miejskich”
Anna Kozioł	Heritage&Development. 6th Heritage Forum of Central Europe, 16-18 czerwca, Międzynarodowe Centrum Kultury (online)	Are we ready? The post-pandemic local heritage management system in Poland – reality vs challenges
Anna Kozioł	Zabytki w kontekstach kultury, 19.05.2021 (online)	„W jaki sposób instytucje kultury upowszechniają współcześnie wiedzę o zabytkach? Dyskusja na przykładzie działalności edukacyjnej Narodowego Instytutu Dziedzictwa”.
Jakub Wrzosek	Konferencja – POLiŚ o przyszłości 17.05.2021 Warszawa, Muzeum Niepodległości	Ekshumacja żołnierzy wojska polskiego Budowa drogi ekspresowej S* na odcinku Wyszaków granica woj. podlaskiego. Znaleźiska związane z działaniami wojennymi. Co na inwestycjach POLiŚ znaleźliśmy z okresu wojny polsko-bolszewickiej
Renata Stachańczyk	Heritage & Development 6th Heritage Forum of Central Europe, 16-18 czerwca 2021 MCK. Kraków	The garden „ can never be fixed and left to itself” – the garden conservation i the context of climate changes

Tabela XV. Artykuły i opracowania pracowników NID.

Nazwisko i imię	Tytuł i numer czasopisma lub tytuł publikacji	Tytuł referatu lub artykułu, opracowanie publikacji
Roman Marcinek	„Ochrona Zabytków” nr 2/2020	Rezydencja Dzięki. Krajobraz dyskretny
Dorota Hryszkiewicz-Kahlau (z: Michał Klugmann)	„Ochrona Zabytków” nr 2/2020	Zabytkowy Zespół dwóch podziemnych zbiorników wody czystej i ogrodu wodnego przy dawnym szpitalu miejskim w Gdańsku – obecnie Gdański Uniwersytet Medyczny
Andrzej Siwek, Anna Fortuna Marek (z: Bogusław Szmygin)	„Ochrona Zabytków” nr 2/2020	Plan Zarządzania w ochronie miasta historycznego – założenia i kluczowe działania w Planie Zarządzania Starego Miasta w Zamościu
Marta Elas	„Ochrona Zabytków” nr 2/2020	„The Invincible City. Society in Cultural Heritage Recovery” – międzynarodowe webinarium w hołdzie warszawskiej Starówce (artykuł nierecenzowany)
Wioletta Łabuda-Iwaniak	Spotkania z Zabytkami	Rozsmakuj się w dziedzictwie.
Marcin Sabaciński	Podrozdział w podręczniku dla studium podyplomowego „Międzysektorowe wyzwania: specjalista ds. ochrony dóbr kultury na wypadek sytuacji kryzysowej i wojny”	Nielegalny obrót obiektami dziedzictwa
Agnieszka Oniszczyk, Agnieszka Makowska	Internet Archaeology 58	Belated Measures – the Reality of Digital Archaeological Archiving in Poland
Agnieszka Oniszczyk, Claire Tsang, Duncan H. Brown, David Novak, Kaat de Langhe	Guidance on selection in archaeological archiving. EAC guidelines 3, Namur: EAC	
Agnieszka Oniszczyk	A Tricky Subject – Archaeology in Opinion Polls on Cultural Heritage. Recent Examples from Poland, 2 publikacje: EAC Occasional Paper 16, Internet Archaeology 57/2021	

Tabela XVI. Jesteśmy potrzebni (NID w liczbach).

Liczba wydanych opinii specjalistycznych	222
Liczba zaopiniowanych wniosków o uznanie zabytku za pomnik historii	2
Liczba artykułów napisanych przez pracowników NID	9
Liczba wystąpień pracowników NID na konferencjach krajowych	8
Liczba standardów, wytycznych, zaleceń opracowanych przez NID	5
Liczba projektów dofinansowanych w 2021 r. w ramach programu „Ochrona zabytków archeologicznych”	36
Liczba projektów dofinansowanych w 2021 r. w ramach programu „Wspólnie dla dziedzictwa”	0
Liczba publikacji wydanych przez NID	2

Liczba osób przeszkolonych przez NID	591
Liczba użytkowników, którzy odwiedzili bazę wiedzy samorzqd.nid.pl w okresie sprawozdawczym	56 589
Liczba zabytków mających swoją reprezentację na zabytek.pl	493 345
Liczba zdjęć opublikowanych na zabytek.pl	74 297
Liczba zobrażeń 3D (cumulus/modele) opublikowanych na zabytek.pl	67
Liczba filmów opublikowanych na zabytek.pl	82
Liczba użytkowników odwiedzających zabytek.pl w okresie sprawozdawczym	526 122
Stan zbioru dokumentów rejestru i ewidencji zabytków zgromadzonych w NID	1 233 760
Liczba zeskanowanych dokumentów zgromadzonych w bazie danych	854 794
Liczba rekordów opisujących dokumenty rejestru i ewidencji zabytków w bazie danych	854 794
Liczba obiektów przestrzennych reprezentujących zabytki w bazie GIS	532 782
Liczba udostępnionych dokumentów rejestru i ewidencji zabytków w okresie sprawozdawczym	114
Liczba rozpatrzonych wniosków o dostęp do danych przestrzennych	14
Liczba jednostek archiwalnych dokumentacji udostępnionych w okresie sprawozdawczym	243 j.a.
Liczba woluminów będących na stanie biblioteki NID	118 408
Liczba osób, które skorzystały z biblioteki NID w okresie sprawozdawczym	171
Liczba osób, które skorzystały z katalogu bibliotecznego online	4595
Liczba wszystkich artykułów opublikowanych w bazie wiedzy edu.nid.pl	344
Liczba nowych elementów, które zostały wpisane na Krajową listę niematerialnego dziedzictwa kulturowego w okresie sprawozdawczym	2
Liczba nowych elementów, które zostały wpisane do Rejestru Dobrych Praktyk w okresie sprawozdawczym	1
Liczba użytkowników, którzy odwiedzili stronę https://niematerialne.nid.pl w okresie sprawozdawczym	25 000
Liczba użytkowników, którzy odwiedzili stronę internetową https://edd.nid.pl w okresie sprawozdawczym	60 513
Liczba użytkowników, którzy odwiedzili stronę internetową www.nid.pl w okresie sprawozdawczym	139 081
Liczba postów opublikowanych na Facebooku NID w okresie sprawozdawczym	106